

Yazan : Güngör D LMEN

A KIMIZ AKSARAYIN EN BÜYÜK YANGINI

OYUN

AŞKIMIZ AKSARAYIN
EN BÜYÜK YANGINI

- O Y U N -

Yazan: Güngör DİLMEN

DEVLET TİYATROSU

BAŞDRAMATURGLUK

Daktilo Memurları : Besime DEVECİ

Nebahat YAMAN

Kontrol Edenler : Yaman ALTINOK

Kenan CENGİZ

Tarih : 20.7.1989

K İ Ş İ L E R

MAHİTAB

ARTİN

FİRUZ BEY

MERZUKA

TULUMBACILAR KOROSU (Reis ABİDİN)

KADINLAR

Naneci Halis

Kömürcü çırağı

Bekçi

Oynayan Çocuklar/Sokak satıcıları.

(Bir eski İstanbul yangının
'gerçek ötesi' yorumu.)

A Ş K I M I Z A K S A R A Y I N

E N B Ü Y Ü K Y A N G I N I

Oyun 19.yüzyılın sonunda Aksaray'da geçer.
Yoksulca bir sokak. Kaykılmış ahşap evler,
pencereleri kafesli. Pencere içlerinde teneke
saksılarda fesleğenler, sardunyalar. Sokağın bir
başında eski konak diye anılan harap ev var.
Yarıyarıya görünen cumbası, oymalı saçakları
ile eski İstanbul ev mimarlığının soylu izlerini
taşıyor. Kimi sahnelerde bu konağın içini de
göreceğiz. Sokağın öbür ucunda ARTİN'in iki
göz odalı evi. Onun da içine gireceğiz.
Sokakta oymalı mermer aynalı, yalaklı bir çeşme de
var. Belli ki eski konağı ilk yaptıranın
sokağa bir hayratı.
Sahnenin önü - yani boydan boya sokak- en önemli
mekânımız: Sokağımızın kadınları ev işlerinden
sonra canlarını buraya atarlar, söyleşirler,
dertleşirler ama mutlak bir iş de yaparlar.

B İ R İ N C İ B Ö L Ü M

(TULUMBACILAR KOROSU sandıklarıyla girer. Sandığın su haznesi cami kubbesi gibi alemli, süslü, nazar boncuklu. Reisleri ABİDİN, yeleği omuzunda, baldırı çıplak, kaytan bıyıklı bir delikanlı. Obürleri de öyle ya. Tulumbalarını çeşmenin yanına indirirler.)

ABİDİN - Bu, eski bir İstanbul hikayesi.

Ateşli bir aşk hikayesi!

TULUMBACILAR - Ateşli, çok ateşli...

Bu yangını biz bile söndüremedikti.

ABİDİN - Semt, Aksaray yöresi,

Kocamustapaşa, Kadirga, Yenikapı, Kumkapı oraları.

Sahnemiz

(ellerini açarak gösterir)

TULUMBACILAR - Dar bir sokak!

ABİDİN - Dar bir çağda, dar bir sokak.

TULUMBACILAR - Özellikle bir evin içi.

ABİDİN - (gülerek)

Şu, yeni sahibini bekleyen Eski Konak

Konak demeğe yüz tanık ister ya,

issız, içine kapanık

bir zaman artığı.

İçin için ağlar

dışın dışın güler

ve hepten dökülür.

TULUMBACILAR - Issız, içine kapanık.

ABİDİN

- Efendim, birtakım adamlar geldiler
kibar ve asık suratlı,
bizim mahallede ev sordular,
biz de göğsümüzden yürek taşıyıp
sokağımızın şerefi
Eski Konağı gösterdik.

TULUMBACILAR - Düşündüler, düşündüler, gittiler geldiler,
yine gittiler. Sonra.....

(Yaklaşan bir fayton sesi. At kişnemesi. Fayton durur.
Önde sırmalı iki uç uşak bir ceviz sandığı taşırlar,
ve kimi antika eşyalar daha. MAHİTAB eski saray
giysileri içinde onları izler. Aynı anda sokaktaki
bütün pencerelerden kadın başları görünür. Koro
halinde belli belirsiz bir şaşkınlık ünlemi. Alaycı
olmayan bir gülümsemeyle.)

KADINLAR

- Aaaaaaaaaaaaaaaaaa!

(MAHİTAB onları belki işitmiş değildir, ama gözlerini
kaldırınca KADINLAR gözden yiter: Kafesler iner.)

ABİDİN

- Böylece taşındı mahallemize yeni komşumuz
Mahitab Hatun.

TULUMBACILAR - Önce işlemeli ceviz sandığı aldılar içeri,
kimbilir içinde neler var, neler gizli,
ve başka eşya, eski püskü ve yaldızlı,
resimlerde bile görmediğimiz gibi .

ABİDİN

- Sonra Mahitab Hatun,
ürkek adımlarla girdi yeni evine,
ve geldiğinden hızlı
uzaklaştı fayton.

(Dışardan arabacının ısılığı. At kişnemesi, kamçı.
Uzaklaşan fayton sesi. FİRUZ BEY ile ARTİN girerler.
FİRUZ BEY, ufak tefek, gözlüklü. Eski püskü, ancak
konuşması, davranışları ile bir İstanbul efendisi.
Okunaya meraklıdır, bunun ötesinde arada bir gazetelere
yazı gönderir. Bu yazıların çıktığı da olur. O gün
işte FİRUZ BEY'in en keyifli günüdür. Anlayabildiği
ölçüde batı kültürünü izler, takdir eder. Koşullar
elverseydi, gençliğini yitirmeseydi çok daha iyi bir
yerde olabileceğine inanır.

ARTİN, genç yakışıklı, yoksulca ama giyimine kuşamına
özenli. Bu biraz da meslek gereği, çünkü Beyoğlu'nda
Konkordia'da keman çalıyor. Ağırbaşlılığı ile
mahallede herkesin sevgisini saygısını kazanmıştır.
Oyunumuzda - tabii ki FİRUZ BEY'in telkinleriyle -
üstlendiği rol, onun temel kişiliğiyle bağdaşmaz.
Bu da onun dramıdır. ARTİN Türkçeyi düzgün konuşur,
oyun boyunca yalnız birkaç kez, o da çok şaşırdığı
anlarda, dili hafifçe çalar: mi? soru ekini unutur.

FİRUZ BEY - Artin efendi oğlum, faytonun tabelasına bizzat baktım:

'İstabl-ı Hümayun' yazıyordu. Hümayun malum,
ama şu 'istabl'ı birden çıkaramadım.

Önce Kamus-u Türki'ye baktım, almamış.

(Elindeki sözlüğü göstererek)

Neyse ki imdadıma Kamus-u Fransevi yetişti.

Istabl, haşa huzurdan ahır demekmiş.

Anlayacağımız o fayton saraydan gelmiş.

Yeni komşumuz soylu bir kişi olmalı,

oh safa geldi hoş geldi.

mahallemize şeref getirdi.

(ARTİN esner.)

Yorgun görünüyorsun, Artin efendi oğlum?

ARTİN - Uykusuzluktan ölüyorum, Firuz Bey amca,
Yaşam mı bizimki de,
sabahlara dek keman çal
gazinolarda revülerde.

FİRUZ BEY - Sanat oğlum, sanat, elbet zor olacak.
Ancak bizde kadri bilinmez.

ARTİN - Yok canım sanat falan değil bizimki.
boğaz tokluğuna giygıycılık ediyoruz
Beyoğlu'nun züppe takımına.

FİRUZ BEY - Alçak gönüllülüğün de sınırı olmalı,
kendine giygıycı demeğe hakkın yok senin.

ARTİN - (rahat)
Diyen ben değilim ki, mahalleli,
şurda Abidin'e sor işte.

FİRUZ BEY - Onlar ne anlar sanattan.

ARTİN - Onlar anlamayınca da

FİRUZ BEY - (dinlemez bile)
Tanrı vergisidir sanat yeteneği,
eline geçirmiş, ilerleteceksin.
Okuyoruz, bütün büyük sanatçılar
başta senin gibi sıkıntı çekmişler.
Yarının ne sakladığı belli mi?
Bakarsın değişivermiş talihin.
Eveet, yeni komşunuz kibar hanımın
saraydan geldiği belli.
Eski bir gözde olmalı

ARTİN - Şimdi gözden düşme.

FİRUZ BEY - Sarayda kıyıda köşede kalmış hatunları
çırağ ederler böyle.

ARTİN - (aynı ilgisizlikle)
Iskartaya çıkarırlar yani?
Müsaadenizle Firuz Bey, gece çalacağım
yeni ~~part~~isyonu çalışmak zorundayım.

FİRUZ BEY - Müsaade sizin oğlum, iyi çalışmalar.
(arkasından)
Ramazan gelmeden bir Kumkapı yapalım, ha?
Denize karşı şöyle bir karafaki?

ARTİN - (gülerek)
Niye olmasın Firuz Bey amca?
(evine girer)

FİRUZ BEY - Ne efendi genç şu Artin, Tanrı gönlüne göre versin.
(Başını cumba penceresine kaldırır. Pencere içerden
aydınlanır.)
Dimdik yürüyüşünden belliydi,
görmüş geçirmiş bir kadın.
Tepeden ayağa soylu.
Cami yıkılmış ya mihrap yerinde.
Aldığı o nazlı yaşamdan sonra
bizim sokağa ayak uyrudabilir mi dersiniz?
Tanrı kimseyi mertebesinden indirmesin.
Şu anda kimbilir ne fırtınalar
kopuyordur yüreğinde.
(FİRUZ BEY çıkarken ışık değişir.)
Kesme kristal karpuzlu bir gaz lambasının ışığında MAHİTAB

aydınlanır. Orta yaşlı, güzel ya da çirkin denemez.

Dimdik, onurlu, incelikle buyurgan. Duygusallığı MAHİTAB'ın yazgısıdır. Bütün öbür kişilerin de yaşamını etkiler.

MAHİTAB

- Mahitab'ım ben,

sarayda doğdum sarayda büyüdüm.

Bu mahalleye bugün geldim,

talihimin cilvesi işte

hereden nereye!

(eline gümüş bir ayna geçer)

Ne güzeldi annem,

ben annem kadar güzel değilim.

Anneciğim, ben küçükken alnımı oğuşturur

"Kızım, güzellik gelip geçicidir

insanın kısmeti açık olmalı" derdi.

Yüreğim burkulurdu o böyle söyledikçe.

"Anneciğim" derdim, "güzel değil miyim ben?"

susar, alnımı oğuştururdu.

Güzel olmadığımı annemden öğrendim ben.

Sonra sarayda altın saatler durdu

annem genç yaşında kahrından öldü.

Babam oniki yaşında kılıç kuşanmış,

madalyalar göğsünde altınlı gümüşlü,

böööyle nişanlar sağlı sollu,

kimini Fransız vermiş, kimini Alman İmparatoru.

Ama o madalyaların altında

bir kalp yoktu.

Annemin üstüne başka hanımlar aldı

annem doğuştan soylu doğuştan duyguluydu,

annem ince hastalıktan öldü.

cariyeler arasında unutuldum ben.

Ne güzeldi annem

Çerkez belli

gümüş kemerli

lepiska saçları omuzlarına inerdi.

Ama zaman yürüyordu...

Önce bir prensle evlendirilmek istendim,

araya düşmanlar girdi. Sonra,

başka isteyenlerim de çıkmış, öyle dediler.

Ya ben gönüllü değildim, ya kader.

Aslında bir büyük aşk bütün bir ömre yeter.

Yok, yetmez kısacık ömür, büyük bir aşka yetmez.

Ben baharımda aldandım, önüm yaz biraz, sonra güz.

Yüreğim bir güvercin,

güvercin, kızıl güvercin

niçin böyle çarpınırsın?

Bilirim sen

aşkın esrarlı iklimini ararsın.

Ama bu dar sokakta, kafesler arkasında

onu nasıl bulursun?

Güvercin, kızıl güvercin.

Bekliyorum sabırla bekliyorum, Tanrım

aşkın alıp sürükleyici çağrısını

(Uzaktan ARTİN'in keman sesi. MAHİTAB devinimsiz, dinler dinler.

Kararıırken ARTİN'in bekar odası 5 numara lambanın ışığında nota sökmeğe çalışıyor.)

ARTİN

- Hayvan 'mi' mi yazmış 'fa' mı belli değil,

diyezleri bemolleri işaretlememiş.

KADINLAR, sokakta evlerin önünde, üçlü beşli gruplar halinde.
Bir yandan iş yaparlar: (tığla dantel örenler, sökük dikenler,
yün tarayanlar eğirenler, güvece sebze soyup doğrayanlar.
Biri havanda sarmısak ceviz dövüyor, biri saksıya çiçek dikeyor,
biri kanarya kafesini temizliyor, biri mangal yelliyor, biri
erişte kıyıyor, biri bebeğini pışalıyorv.b.)
Bir yandan konuşurlar ve aynı anda. Tek tek sözlerin anlaşılması
önemli değil. Konuşmalar gerçek yaşamdaki gibi birbiriyle çakışır.
Sokağın ritmi/nabzı, kimliği duyulmalı. Bu sahnede sokak canlı
bir varlık olmalı.

(İlk ağızda birbiriyle ilgisiz gibi görünen konuşmalar oyunun
örgüsü içindedir. Dolaylı olarak ve çağrışım yoluyla değişik
sahnelere gönderme yapar.)

KADINLAR

- Neymiş adı kibar komşumuzun?
- Mahitab!
- Maytap, Maytap!
- Ay, Maytap kaldı adı saraylının.
- Hoşgeldine gidelim mi?
- Bizi kabul eder mi? Kibrinden yanına varılmıyor.
- Kibir kibarda olur.
- Ay sen aklınla bin yaşa Hacer, e mi!
- Ayağı uğurlu geldi tazenin, sokağımız şenlendi.

(Genç kız 'taze' sözüne takılmış, fıkırdar):

- Ay nesi taze, kimbilir kaç yaşında.
- Herkes kendine nisbetle konuşur.
- Sokağın havası değişti.
- Adı bile değişti, 'Bican Efendi' sokaktık 'Saraylı Sokak' olduk.
- Aman bir eşyalar bir eşyalar, hiç görmemiştim böylelerini.
- Saraylı be kızım, o kadar olacak!

- Bir şehzadenin cariyesiymiş!
- Yoo, hiç evlenmemiş, bakireymiş.
- Saraylı bu, evlenmiş evlenmemiş!
- Bu sokağa nasıl alışacak?
- Allah kimseyi mertebesinden düşürmesin.
- Amin, amin!
- İnsan kendine neyim diye değil ne olacağım diye sormalı.
- Halayıklarla büyümüş, elini sıcak sudan soğuk suya sokmamış.
- Bir de ona mı acıyacağız şimdi!
- Bizim canımız can değil mi?
- Kızım senin şikayetin ne ki?
- Yok bir şikayetim Huriye teyze.
- Evceğizim evceğizim sen bilirsin halceğizim.

(Dışardan bir çocuk sesi):

- Ömer, Ömer
ölüleri gömer,
ölüler kalkar
Ömer'i gömer!

(Kavga sesleri)

- Taş atma be! Anne şuna söylesene!
- Ali, çabuk gel buraya, sonra fena yaparım seni.
Alliiii, gal buraya bağirtma beni!
- O sandıklarda kimbilir neler gizli.
- Sana ne kız?
- Doğru, bana ne! Kesme altın doluymuş çekmeceler!
- Sen de görmüşsün gibi.
- Eli açık ama, hep verici.
- Azıcık bir hoş!

Eş zamanlı

- Nasıl yani?
- Hafif terelelli mi desem?
- Bu sokakta az buçuk kim öyle değil ki?
- Sen de ille bir kulp takacaksın!
- Hoş geldi sefa geldi, sokağımıza renk kattı.
- Boyası has mıdır, otu çek köküne bak.
- Umur görmüş bir hanım.
- Bak, orası belli.
- Bu sokakta yapabilecek mi?
- Sırt giydiğini ağız alıştığını ister.
- Varlığa darlık olmaz. Şehzade...paşa kızymış!
- Halceğizini bir de ona sormalı. Çırağ etmişler çırağ!
- Ay ben saraylara gireyim de, ondan sonra istedikleri kadar çırağ etsinler beni.
- (Hafif gülüşmeler)
- Dün Merkezefendi'ye gittik, ay bir kalabalık bir kalabalık.
- Niye haber vermedin biz de gelirdik.
- Aklımdan geçmedi değil hani.
- Senin Huriye'yi göstermek için miydi?
- Biraz da o.
- (Yandan biri laf atar)
- Ay Huriye düzelir mi ki?
- Sizin de başınıza gelmesin komşu, hiç istemem.
- Öyle ağızından kaçtı birden. Severim Huriye'yi.
- Daha çok kendim için gittim.
- Ulu bir kişiymiş Merkez Efendi, Sümbül Efendi'den feyz almış sonra onun kızı Rahime Hatun'u istemiş.
- Merkez Efendi yani?
- Ama Sümbül Efendi kızını öyle kolay verici değil.

- Şükriye, sen çok yaşa e mi!

- Tavuk kaza bakmış kışını yırtmış.

- Hasetliğimden mi böyle söylüyorum yani? Ay aman, ne hali varsa görsün! Onunki ona, seninki sana, benimki bana!

(MAHİTAB pencerede görünür. Bu kez KADINLAR'ın üç beşi bir ağızdan)

- Sokağımıza hoş geldi, sefalar getirdi!

(Dışardan NANE ŞEKERCİ HALİS'in sesi işitilir. KADINLAR bu sese kulak verirler. Yüzleri ısrır, dalgınlaşırlar.)

HALİS

- Nane şekeri,
hasiyetli nane şekeri!

KADINLAR

- (usulca/fısıltıyla):

Nane şekerci geliyor!

- Halis geliyor!

- Para getirsene kız!

- Geçen salıdan beri gelmiyordu.

- Niyetli mi alacaksın?

- Elbette, ya sen?

- Ben artık sevmiyorum nane şekerini.

- Vah yavrum, ne zamandan beri?

(HALİS girer. Baştan ayağa tiril tiril beyaz giysiler içinde: Başında şekerci külahı, kısa kollu bürümcük gömlek, uzun önlük, pantolon, üstübeçle boyalı lastik -bez ayakkabılar. Bu giysileriyle olduğu kadar, pırıl pırıl yüzü gözü, elleriyle de insanda temizlik duygusu uyandırır. Şekerlerini, koluna astığı üstü kapaklı bir cam 'sepet' içinde taşır. Kağıda sarılı niyetli nanelerini şeker maşasıyla, açık olanları ise kürekçikle alıp küçük el terazisinde tartarak verir.)

HALİS'in sesi, yanık ve duyguludur. Başka türlü olamazdı!

Gözlerini yarım kapayıp, boynunu hafifçe kırarak, kendini sesine kaptırır. Şekerlerin satılıp satılmaması pek önemli değil gibi sanki. İlle o gazelo çalan mani söylenecek.)

HALİS

- Hani ya nane şekerim.

Hasiyetli nane şekerim.

Niyetli nane şekerim.

Vay ne güzel nane şekerim!

(Şimdi gazel gibi)

Aaaah! Amaaaaaan!

Halis muhlis nane şekerlerim aman, soluk tazeler mis kokulu,
buyursun nazenin hanımefendiler, yavuklular, gelinlik kızlar,
aman aman, Halis'in nane şekerleri,
biro bir yürek çarpıntılarına, baş dönmelerine
ferahlatır gönülleri, yatıştırır holecanları, aman!

Açın şu niyetleri

Okuyun aşk nameleri.

Manili nane şekerim,

niyetli nane şekerim

hasiyetli nanem

aman

bir tanem!

(Kızlar, açtıkları niyetleri fıkırdayarak okurlar, ya da sadoco birbirlerine gösterirler. Biri beğenmeyip yırtar.)

- 'Çekmecem çekilmiyor

Gümüşler seçilmiyor

(Aynı anda okuyor)

Gönül bir top ibrişim

Dolaşmış açılmıyor.'

- 'Giderim gidişimdir

Gonca gül duruşumdur

Eğil oğil öpeyim

Belki son görüşümdür.'

- 'Akşamlar olmasaydı

Badeler dolmasaydı

Yar koynuma girince

Hiç sabah olmasaydı.'

(Bir elinde bir kitap, gazete ve onun bir parçası diyebileceğimiz büyülteci, öbür elinde -hemen yandaki kahveden almış olabileceği hasır iskemle ile FİRUZ BEY girer. KADINLAR onu yadırgamazlar, istiflerini bozmazlar. FİRUZ BEY bir ikisiyle selamlaşır. İskemlesine oturur, hem güneşlenir, hem gazetesini okur, kitabına göz atar, bir yandan da sokakta olup bitenleri izler.)

- Hayırlı sabahlar Firuz Bey amca!

FİRUZ BEY - (Gazetesini sallayarak):

Hayırlı sabahlar, kızım!

- Güneşi kaçırmıyorsunuz?

FİRUZ BEY - Benim ev loş! Ee, sizler de efendileriniz işe gidince kendinizi sokağa atmışsınız!

- Erkeklerin sohbeti kahve meyhane, bizimki ev önleri.

- Nomize yetmez kaldırım taşları!

FİRUZ BEY - (mırıldanır) Beni de kendinizden mi sayıyorsunuz?

(Gülüşmeler)

- Haberler ne amca, dünyada bizde?

FİRUZ BEY - Alman imparatoru İkinci Wilhelm yeniden İstanbul'a geliyormuş.

- Oh, yaşasın, yeniden bir şehrayin şenliktir başlar.

- Senin sevinmeni anlamadım, kız?

- Bir ucundan, kıyısından da biz görmeyecek miyiz,

bayraklar, bando mızıkalar, resmi geçitler, fener alayları,

gece hava, fişekler?

- Haklısın kardeş, bedava eğlence!

- Ne çok seviyor bizi şu Alman imparatoru!

FİRUZ BEY - (Politikacı) En çok neyimizi sevdiğini artık Allah bilir!

- Kullar bilemez mi?

FİRUZ BEY - Bağdat demiryoluyla bizden girip Orta Doğu'ya yerleşmek istiyor olabilir.

- Ah ne iyi.

FİRUZ BEY - Neresi iyi, hanım?

- Herifin, yani imparatorun, gizli müslüman olduğu doğru mu?

FİRUZ BEY - (Gazetesini havaya atarak) Napolyon da gizli müslüman olmuştu Mısır'a girdiğinde,

- Ne zaman geliyormuş İmparator Hazretleri?

(FİRUZ BEY bu kez kitabına gömülür)

KADINLAR - (Kendi havalarında)

- Bu İbrahim delinin teki.

- Hangi İbrahim?

- Hayriyeninki.

- Ben onu efendi çocuk bilirim.

- Delilik efendiliğe ters mi?

- Ne yapmış?

- İlle seni öpeceğim demiş Hayriye'ye.

- Ay öyle deliler başımızın üstüne.

FİRUZ BEY - (Kitabı okurken mırıldanır): Bir pragmacılıktır gidiyor.

(Sokağın bir ucundan BOHÇACI BAHİRİYE girer. Konuşmalar bir ikinci küme olarak onun çevresinde sürer.)

- Bohçacı Bahriye!

- Yeni birşeyler var mı?

BAHİRİYE - Mermerşahileri bir gör! Ceketlik pantolonluk ketenlerim var.

(Elinde bir don lastiğini çekip bırakarak gösteriye başlar.

En çok bu lastik ilgiyi çeker, ilk kez görüyorlar.)

- O ne kız?

BAHRİYE

- Ne olduğunu sen bil!

- Ay, çekiştirip duruyor. Ne işe yarar?

BAHRİYE

- İp uçkurlara paydos! Donlara geceliklere lastik!

- Lastik? Nasıl yani?

- Lastikmiş! Çekince uzuyor kız!

BAHRİYE

- Herkesin beline göre. Karışla satıyorum. Uçkur çözmek uçkur bağlamak yok artık! Hanım, hanım!

- Git kadın istemiyorum!

BAHRİYE

- Ne vereceğimi ne bildin istemiyorsun?

- Bir şeycik vermeyeceksin, param yok!

BAHRİYE

- Canın sağolsun hanım! Hele pamuklularımı gör, yokla sık makine dokuma. İngiliz kopçaları, çengelli iğneler var.

Bana bu yükü taşıtma, hanım!

- Sırtına ben mi yükledim?

(Top kumaşlar, lastikler, kurdeleler v.b. elden. ele....)

(MARSİK MERZUKA girer. Bir elinde içi tıklım tıklım dolu bir zembil, öbür kolunun altında bir beşik. Genç ve alımlı. Bugün oldukça üzünçlü. O girince ilgi onun üstünde toplanır. Demek, oyunumuzun önemlice kişilerinden biri. Falcılığın ötesinde büyüçülüğe, hekimlik ve eczacılığa da el atmıştır da ondan aranır sokakta.)

- Aaa, Marsık Merzuka!

- Nerelerdeydin kız? Ay ne sevindim.

- Nicodir yoktun ortalıkta?

- (Beşiği işaretleye) Yoksa doğuruyor muydun?

- Kimden kız?

MERZUKA

-- Taze sülük var abla?

- Çocuk kimden Merzuka?

MERZUKA

-- Kocamdan.

- Zurnacı Recep'ten mi?

MERZUKA

- E, ne sandınız?

- Bebek nerde?

MERZUKA

- Anasının yanında.

- Kız sen ne diyorsun?

MERZUKA

- Ben doğurmadım ki, Recep onu Binnaz'dan peydahladı.

- Beşik?

MERZUKA

- Sevaabıma aldım.

(Zembilden bir kavanoz çıkarır.)

Sülük ister misin, hanım. Zümrüt gibi yeşil bak, taptaze.

(Dışardan bir oğlan çocuğu)

- Çingene, Çiingeen!

- Sus terbiyesiz, ağzına biber sürerim şimdi.

- Ayıp günah değil mi?

- (Gönül alıcı) Çingene denmekle insan çingene olmaz ki!

MERZUKA

- Ama ben Çingeneyim!

- Şimdi kumayla mı paylaşıyorsun Recebi?

(MERZUKA susar)

- Söyle kız!

- Yoksa Recep evden kovdu mu seni?

(MERZUKA susar)

- Vay, boyu devrilesi!

- Çingene de olsa, erkek milleti değil mi!

MERZUKA

.. (Konuyu değiştirir)

Lavanta çiçeğinin irisi, mavisi var abla,
koyacaksın sandığına, çamaşırların arasına.

- Sen bana mürdesenk getirecektin.

MERZUKA

- Getirmediğimi nerden bildin?

(Oynayan çocukların sesleri)

- İğne battı, canımı yaktı

tombul kuş

arabaya koş!

- Gel ülen buraya, göstereyim sana!

- İne mine dudu nine

ESKİCİ

- Yaskiler alıyorum, Yaskici.

Yaskici.....

- Hay senin soğan aklına şaşayım, bu mahallede eski olur mu?

ESKİCİ

- Yaskici!

- (Bir kız ip atlayarak geçer, bir oğlan yerde bilye oynuyor bir kız
kız seksek/kaydırarak oynuyor, sahneye girip çıkan çocukların,
uzaktan yakından şamatası sürer.)

-dosi

dosi saklambosi

saklambos saklambos

la dem den los!

- Muraat, gel buraya. Kardeşin nerde?

- Sabir efendi göğmüſ!

- Ya, vah vah!

- Dünya telaſından kurtuldu.

- Allah rahmet eylosin!

- Midem kaynıyor.

MERZUKA - (Hemen bir ſiſecik uzatır) Kantaron çiçeği, çay gibi kaynat, üç beş damla da kekikyağı.

- Oğlanın gözündeki arpacık çıktı?

MERZUKA - Arpacığı arpayla kırklayacaksın.

(Sırtını açıp gösterir) Öyle de bir tatlı kaşınıyor ki, dokununca ama bıçak ucu gibi.

MERZUKA - Adı kan çıbanı! Keten tohumu lapası koyacaksın, ama dayanabildiğin kadar sıcak. Yirmi para!

- Ne olacak bu benim baş ağrılarımda?

MERZUKA - Ben sana sülük demedim mi hanım. Şakaklarına yapıştır.

- Şakaklarıma?

MERZUKA - Kara damarı bulur hemen, beynindeki kanı temizler.

(Sülük şişesini verir. Zembildeki deva hazinesini ortaya yayar.)

Kırk para!

- Kırk paraymış, Allahın sülüğü!

- Ay, ſu Merzukaya bak, hem hekim hem eczane!

MAHİTAB - (Pencereden sokağı izleyerek) Her ſey biraz eksik, Tanrım, her ſey biraz eksik.

Gücendim sanma güzel Tanrım,

ama her ſey biraz eksik.

(MERZUKA'nın zembilinden uzun gagalı kuş kemikleri, tesbih gibi ipe dizilmiş hayvan dişleri, şişeler, renk renk iri boncuklar, şeytan minareleri (deniz kabukları), düğümlü ipler, aynacıklar da sökün eder.)

- Kız, senin büyücülük de yaptığın doğru mu?

MERZUKA - (Ürkük) İftira abla!

- Ya bu kemikler boncuklar neye iyi?

MERZUKA - Falcılıkla büyücülük iki ayrı şeydir. Falcılık bir sanattır.

- Ya büyücülük sanat değil mi?

MERZUKA - (Esnek) Yerine göre tabii.

- Büyücülük kötü mü?

MERZUKA - Yerine göre iyi.

- Hep yerine göre.

MERZUKA - (Sesini yükseltir.) Sen hangisini istiyorsun, hanım? Muhabbet büyü, iyidir. Dil bağlama, erkeklik bağlama, sevgiden soğutma şeytanın yardımını gerektirir.

FIRUZ BEY - (Gözü bir MAHİTAB'da bir MERZUKA'da: İki yönlü bir iyilik düşünür.)

İster halayık diyelim adına ister nedime

Mahitab Hatun'a bir de can yoldaşı gerekli.

TULUMBACILAR - Firuz Bey bunu düşündü düşünmedi

Marsık Merzuka konağa kapılandı.

(Tek ışık altında MERZUKA'nın MAHİTAB'ın elini öptüğü görülür.)

FIRUZ BEY - (Göz kırparak) Tabii sonra da uygun bir koca!

(Kararır)

Bu ikili sahne aynı anda konakta ve Artin'in odasında geçer. Zaman

çakışması: Firuz Bey hem MAHİTAB ile hem de ARTİN ile konuşmaktadır.

Tek spot altında sahne ortasında bir o alana bir bu alana yönelir.

Hayırlı bir iş için geldim, Mahitab Hanımefendi

(Öbür alana yönelir. Böylece sürer.)

Artin Bey, oğlum.

- MAHİTAB - Buyurun Firuz Beyefendi.
- FİRUZ BEY - Rahatsız etmiyorum inşallah? Hem bütün sokak adına.
- MAHİTAB - Estağfurullah, hoş geldiniz.
- ARTİN - Sevindim Firuz Bey amca
- MAHİTAB - Hayırlı bir iş mi dediniz?
- ARTİN - Merak ettim doğrusu?
- FİRUZ BEY - (başladığı sözü tamamlar) Bir hoşgeldiniz ziyareti, hem de.
- MAHİTAB - Hem de?
- FİRUZ BEY - Gerçekleşirse, bütün sokağımızı sevindirecek bir dilek.
- ARTİN - Yapabileceğim bir şey mi var?
- FİRUZ BEY - Çok önemli.
- MAHİTAB - Benimle mi ilgili?
- FİRUZ BEY - Elbette hanımefendi!
- ARTİN - Emrinize amadeyim, Firuz Bey amca.
- FİRUZ BEY - Benim emrimle olmaz. Bir gönül işi.
- MAHİTAB - (cümlelerin ikinci bölümünü yanıtlar) Ay çok ömürsüzünüz Firuz Beyefendi!
- ARTİN - (aynı şaşkınlıklı) Çok iş! Benimle ilgisi ne?
- FİRUZ BEY - Konu sensin oğlum/ Sizinle ilgili Mahitab Hanımefendi.
- MAHİTAB - Lütfen, açık konuşur musunuz?
- FİRUZ BEY - Sokağımızın değerli gençlerinden Artin Bey'i tanıyorsunuz.
- ARTİN - Konu ben miyim? Ve gönül işi?

MAHİTAB - Şu şu, keman çalan bey değil mi?

FİRUZ BEY - Aynen!

MAHİTAB - Kibar bir genç! Ama ziyaretinizin nedeni?

FİRUZ BEY - Bakın siz de söylediniz? /Mahitab Hatun, oğlum.

ARTİN - Yeni komşumuz, eski saraylı? Söyleyin amca!

FİRUZ BEY - Kız sana yangın.

ARTİN - Ben ne yapmışım ki ona?

FİRUZ BEY - Her gün penceresinin altından geçiyorsun ya?

ARTİN - Evime gidip gelmek için sokaktan geçmeyecek miyim?

MAHİTAB - Sözlerinizden anlam çıkarmak doğrusu güç.

FİRUZ BEY - İşte bu Artin çocuk hanımefendi, evinden işine işinden evine.

ARTİN - Yani bir kere bile baktığım olmamıştır penceresine.

FİRUZ BEY - Soylu hanımefendi, size gönül düşürmüş.

MAHİTAB - Benim haberim bile olmadı.

FİRUZ BEY - Çok içine kapalı bir çocuk. Müzisyen tabii.

MAHİTAB - Bunu size kendi mi söyledi?

ARTİN - Bunu Mahitab Hatun mu?

FİRUZ BEY - (ellerini açarak ve doğrudan bir yanıtıtan kaçınarak) İma diye bir sanat var efendim.

MAHİTAB - İlk sizden işitiyorum.

FİRUZ BEY - Yedi ev komşular işitti.

ARTİN - Ben ne yaptım, kime ne söyledim?

FİRUZ BEY - Artık buna bir çare bulmalıyız.

ARTİN - Olan ne ki çare arıyoruz?

MAHİTAB - (doğrudan) Bu bir evlenme önerisi mi, Firuz Bey?

FİRUZ BEY - (Bu açıklık karşısında şaşırmış) Aman oğlum! Her şey sana bağlı.

ARTİN - Ben kim evlenmek kim Firuz Bey!

MAHİTAB - Dinlerimiz ayrı!

FİRUZ BEY - Allah bir. Birbirini seven iki insan için.

MAHİTAB - Birbirimizi sevmek mi? Bende ne buluyor?

FİRUZ BEY - Kendinde olmayanı.

ARTİN - Ne yaptım da dikkatini çektim?

FİRUZ BEY - Sanatçı kişiliğin, efendiliğin, onu en çok etkileyen.

MAHİTAB - Ah, böyle bir şey hiç başıma gelmemişti.

FİRUZ BEY - Birbirinizi öyle güzel tamamlıyorsunuz ki.

MAHİTAB - Nasıl yani? Artin Bey?

FİRUZ BEY - Avrupai bir genç, adı bile öyle; Artin... Martin!

MAHİTAB - Ama ben, herbir şeyin ille Avrupai olmasını istemiyorum ki.

ARTİN - (kendi düşüncesini sürdürür) Değil mi yani?

FİRUZ BEY - (Bu sözü beklememiş) Saraydan gelmediniz mi?

ARTİN - (mırıldanır) Bizim cemaat beni Paris'te okutturmak için bana burs veriyor.

FİRUZ BEY - (Yarım işitmiş) A, buna çok sevindim.

MAHİTAB - Bilmem ki nasıl olur?

FİRUZ BEY - (atılır) İlk olumlu sözü söylediniz.

(Işıkla zaman geçimi)

ARTİN - İkimiz birbirimizi nasıl tamamlıyor muyuz?

FİRUZ BEY - Sen gençsin, yakışıklısın, güçlüsün. Parlak bir geleceğin var.

ARTİN - Parlak bir gelecek mi?

FİRUZ BEY - Ama bu geleceği parlatma gücü de bu hanımda var.

- ARTİN - (İsyanla) Siz yani bana, sırf bu hanımefendinin şeyiyle...
- FİRUZ BEY - Yooo, sadece maddi değil, manevi zenginliğiyle de...
- ARTİN - Evlenmekliğimi istiyorsunuz?
- FİRUZ BEY - Gerçekçi olmanı istiyorum sadece.
- ARTİN - Gerçekler adım başına ve çok gelişkili.
- FİRUZ BEY - Amerika'da yeni bir felsefe çıkmış, oğlum ve Amerikalılar o yüzden böyle hızlı kalkınıyorlar, nerdeyse Avrupa'ya yetişecekler.
- ARTİN - Neymiş o felsefe?
- FİRUZ BEY - Birbiriyle gelişen gerçekler mi var? Hangisi senin işine geliyorsa hangisi senin yararınaysa ona tutun, o öbür gerçeklerden daha iyidir, doğrudur, güzeldir daha gerçektir!
- ARTİN - (Soğuk) Bunun adına çıkarıcılık denmez mi?
- FİRUZ BEY - Yok, pragmacılık deniyormuş, oğlum.
- ARTİN - Yabancı bir ad neyi değiştirir ki?
- FİRUZ BEY - Bu mahallede doğru dürüst drahomalı kaç genç kız var Artın, senin milletinden?
- ARTİN - Hiç düşünmedim.
- FİRUZ BEY - Ve seni Mahitab Hanım gibi takdir eden?
- ARTİN - Siz ille beni evlendirmek istiyorsunuz.
- FİRUZ BEY - Kötü birşey mi?
- ARTİN - Bana olan bu aşırı ilginizin nedeni?
- FİRUZ BEY - İyi niyetli ilginin aşırısı olmaz.
- ARTİN - Nedeni?
- FİRUZ BEY - (İçten) Sende, yok yere heba edilmiş gençliğimi görüyorum.

(ARTİN ellerini açar.)

(Işıkla zaman geçimi)

MAHİTAB - Biraz, görücü usulü gibi olmuyor mu?

FİRUZ BEY - (İçerlemiş) Hah, görücü de ben miyim?

MAHİTAB - Benim söylemem güç ama.

FİRUZ BEY - Ben söylerim.

MAHİTAB - Bana talip olan hayat arkadaşımı
yakından tanımak isterim.

FİRUZ BEY - Nasıl olabilir bu?

MAHİTAB - (Yazıyla diye işaret eder) Yüreğinin en gizli duygularını bilmek
isterim.

(Kararırken, ışık yanda, TULUMBACILAR'ın üstüne gelir.)

TULUMBACILAR - İki ev -biri konak biri bekâr odası- arasında
mekik gibi işledi Firuz bey amca,
gönül bağlarını, atkı-çözülmekleledi sımsıkı,
iki yüzlü ve yanar döner
bir aşkı dokudu.

- Hem, hiç bir kişisel çıkarı olmadan.

(MAHİTAB, yine tek ışık altında mektup isterim diye işaret
eder. Kararır.)

FİRUZ BEY - (Elinde bir kesekağıdı ile girer.) Bak, sana ne getirdim Artin
Bey oğlum.

ARTİN - Nane şekeri. İlahi Firuz amca, teşekkür ederim ama, çocuk muyum ben!

FİRUZ BEY - Hele aç! Şeker değil, kağıdı önemli. Oku bakalım, ne diyor
Halis'in niyetleri?

ARTİN - (Ağızındaki şekeri çiğneyerek)

'Kadifenin iç yüzü
İçime kuşku düştü
Çifte yılanlar soksun
Seninle yatan kızı.'

FİRUZ BEY - Yok bu olmadı. Kız ağzından söyleniyor. Olmadı.

ARTİN - Olacağı ne ki?

FİRUZ BEY - Öbürü ne diyor?

ARTİN - 'Kumkapı önü liman
Bu iş böyle giderse
Ne din kalır ne iman.'

Bir hayli uyarıcı bir niyet!

FİRUZ BEY - İh, bu da pek basit. Yenilerini açalım.

ARTİN - Niyetiniz ne?

FİRUZ BEY - Hah ya, niyet, niyetimiz bu niyetleri manileri yazacağımız...
senin yazacağın yani aşk mektuplarının içine serpiştirmek.

ARTİN - Ne aşk mektupları, Firuz Bey amca, ve kime?

FİRUZ BEY - Ateşli aşk mektupları elbette... Mahitab Hanıma.

ARTİN - Etmeyin eylemeyin Firuz Bey, gözünüzü seveyim. Durup dururken ben
bu hanıma nasıl aşk mektupları yazabilirim.

FİRUZ BEY - Durup dururken yazmıyorsun ki.

ARTİN - Yakışık alır mı?

FİRUZ BEY - (sürdürür) Onu gördün, yüreğine aşk odu düştü, ondan yazıyorsun.

ARTİN - Doğru değil ki bu!

FİRUZ BEY - Her aşka bir nebze yalan karışır.

ARTİN - Ama aşk yok ki ortada.

FİRUZ BEY - Olmasına çalışıyoruz ya!

- ARTİN -- Çalışmakla olacak şey mi bu?
- FİRİZ BEY -- Sen de hiç yardımcı olmuyorsun ama! Niyete devam!
- ARTİN -- 'Kulenin ardı kümbet
Yarimin göğsü cennet
Sarılalım yatalım
Hem farz olsun hem sünnet!'
- FİRİZ BEY -- Bu da fazla hızlı gitti. Başlangıç için uygun değil.
(ARTİN'i süzerek dalgın mırıldanır)
'Hem farz olsun hem sünnet.' Farz tamam da, sünneti ne yapacağız?
- ARTİN -- 'Ak~~sa~~aray karşısına
Gün doğar karşısına
Adam gönül verir mi
Hiç kapı komşusuna?'
- FİRİZ BEY -- (niyetin üstüne atılır) Bu işimize yarar. Mutlak bir yerde kullanacağız. 'Adam gönül verir mi hiç kapı komşusuna?' Burda bir incelik var. Kibar bir adam kapı komşusuna o gözle bakmaz tabii.
- ARTİN -- Ben de hiç öyle bir gözle bakmadım.
- FİRİZ BEY -- Önce komşum diye saygıyla nazar eder ona.
- ARTİN -- Ben de böyle yaptım.
- FİRİZ BEY -- (sürdürür) Ama sonra aşk saygının da ötesine yükselir.
- ARTİN -- Ben saygıdan öteye geçmedim.
- FİRİZ BEY -- Oku niyetleri!
- ARTİN -- 'Konağın dört köşeli
İçi mermer döşeli
Kibrit oldum tutuştum
Ben bu aşka düşeli.'
- FİRİZ BEY -- (Kalemi kağıdı eline tutuşturur.) Yaz oğlum, yaz!

ARTİN - Ne yazıyoruz, amca?

FİRUZ BEY - 'Çok saygı değer hanımefendi. Nicedir size karşı beslediğim gizli duygularımı!.. Gizli duygularım mı desek, ateşli hislerim mi?

ARTİN - Benim için farketmez.

FİRUZ BEY - Mektubu sen yazıyorsun, evlat!

ARTİN - Öyle mi?

FİRUZ BEY - Önce 'gizli' diyelim, sonradan ateşlensin.

ARTİN - Pek uygundur.... 'beslediğim gizli duygularımı'

FİRUZ BEY - 'açıklayabilmek için bu mektubu yazma cüretini gösteriyorum',

ARTİN - Cüreti gösterdik, şimdi ne yazacağız?

FİRUZ BEY - Orası sana ait, oğlum

ARTİN - Gizli duygular yani?

FİRUZ BEY - (içerlemiş) Ben giriş cümlesini yazdırdım, sana ilk hızı verdim.
Senin hiç sevgilin olmadı mı?

ARTİN - Olduu! Ama böyle mektuplaşmalı, manileşmeli değil.
Ben çekerim yayımı, kızla gözgöze geliriz
oldu oldu, olmadı olmadı.

FİRUZ BEY - Ah şu zamane gençleri!

ARTİN - Zamanın bir kusuru yok, Firuz Bey amca.

FİRUZ BEY - Ah, ben senin yaşında olacaktım ki.....

ARTİN - Hiç mi olmadınız?

FİRUZ BEY - 'Gençler bilebilselerdi, yaşlılar yapabilselerdi' demiş bir frenk yazarı.

ARTİN - Güzel demiş de, benimle ilgisi ne?

FİRUZ BEY - Oğlum, sevgiliden gelen bir aşk mektubu gibi yürek hoplatıcı birşey ne olabilir?

ARTİN - Ne olabilir?

FİRUZ BEY - Sende romantizmin zerresi yok, Artin!

ARTİN - (alınmamış) Bir de o mm olsaydı!

FİRUZ BEY - Oysa bu hanım senin en çok bu yanını takdir ediyor.

ARTİN - Olmayan romantik yanımı mı?

FİRUZ BEY - Maalesef! Ama sende olmayanı da
var etmesini bileceğiz.

ARTİN - Bütün bu eziyetler ne için?

FİRUZ BEY - Seni oğlum gibi severim, Artin, bilirsin.

ARTİN - Bilmez miyim?

FİRUZ BEY - Kendi eksikimi sende onarmak isterim.
(Mektubu sürdürür) 'Sensiz dünya değersiz'

ARTİN - Hep siz diye gidiyorduk?

FİRUZ BEY - Burda bir hamle yapıp resmiyet çemberini kırıyoruz.

ARTİN - İyi midir sizce?

FİRUZ BEY - Sen beni dinle!

ARTİN - Başka bir şey yaptığımız yok.

FİRUZ BEY - Sen ne biçim aşıksın?

ARTİN - Siz de pek iyi biliyorsunuz ki ben bir gün dahi bu Mahitab hanıma...

FİRUZ BEY - İyi iyi, ama artık ok yaydan çıktı.

ARTİN - Aman hedefi bulmasa.

FİRUZ BEY - Sokakta dedikodu ayyuka çıktı.

ARTİN - Benim ne günahım var?

FİRUZ BEY - Günahın yok ama sevabın olacak.
(Işıkla zaman geçimi)

ARTİN - (Yeni mektuplar yazıyor) Bu işin dalgasına kaptırdım kendimi
aldı sürüklüyor beni.

FİRUZ BEY - Sevindim! Bu iş olacak.

ARTİN -- Bunca ateşli mektup, yüreğimde tek kıvılcım yok!

FİRUZ BEY - (Yüreklendirir) Devam oğlum, o da olacak!

ARTİN -- (Sürdürür) 'Sevdayı bilmez idim.
O ateşten göaleği
Bilseydim giymez idim.'

'Elif üstünde mimler
Bülbül kafeste inler
Benim kalbinde sensin
Senin kalbinde kimler?'

(Işıkla zaman geçimi. ARTİN panik içinde.)

Firuz Bey amca, bana bir haller oluyor.
Düz kelam edemiyorum.

Uyak tutturmaya çalışıyorum
hop fiyong bağı atar gibi.

'Ermeninin Artini
Attın yine martini!

Firuz Bey amca, kurtar beni!

FİRUZ BEY -- Bu hece vezni kolaydır yine.
Sen bir de aruzu deneseydin?
Fa-i la tün, fa-i-la tün, fe-i-lün?

(Kararır)

ARTİN - Dümdüz söylesek oluyor mu?

FİRUZ BEY -- İnce duygular ancak şiirle anlatılabilir.

ARTİN - Peki, bu nane şekeri manileri şiir mi?

FİRUZ BEY - (güç bir soru karşısında) Pek...sayılmaz tabii. Ama en yakını bunlar.
Sonra, bu manileri şekerden çıktığı gibi kabul etme,
al, sen de biraz kalem oynat üstünde.

ARTİN - Başkasının dizelerini değiştirmeye ne hakkım var?

FİRUZ BEY - Bunların yazarları isimsiz... nasıl diyorlardı: Anonim, halkın
yarattığı, yine halka mal olmuş değişler.
Değişik durumlara göre küçük değişimlerle
sürdürürler yaşamlarını.

(ARTİN bu arada kâş kalemının ucunu yontmaktadır.)

ARTİN - (acıyla) Ah!

FİRUZ BEY - (sürdürür) Bilmem, anlatabildim mi?

ARTİN - (parmağını emerek) Anlatamadınız, Firuz Bey amca, ama ben parmağımı
kestim.

FİRUZ BEY - Geçmiş olsun! Sevginin böyle küçük kazaları olur.

ARTİN - Dinmiyor!

FİRUZ BEY - (bir esinle) Kalemi parmağına ban, mektubun devamını kanınla yaz,
Artin!

ARTİN - Siz, sizinle başa çıkılmaz, amca.

(Hırsla, onun dediğini yapar.)

'Hayır, bu en derin duygularımı kara mürekkeple yazamazdım.

İşte kanımla yazıyorum!'

FİRUZ BEY - (Öğrencisiyle kıvanır.) Çok güzel oğlum Artin, ilk kez
kendiliğinden bir şey söyledin.

ARTİN - (biraz isyanla) Artık, her yeni mektup yazanda hacamat edeceğiz?

(Kararır)

(Tek ışık altında MAHİTAB mektubu okuyor)

MAHİTAB

- Çok saygı değer Hanımefendi. Size karşı beslediğim gizli duygularımı açıklayabilmek için.

(Kararır)

(Yine çocuk sesleri)

- Oooo, mooo, karado

Şim şim şimedo

Perperdo takatuka elizanizum

İngiliz maydanoz

İki tavuk bir horoz

Fransız cadalo!

(Aynı anda)

- Arabistan buğdayları

Severler sevgileri

Kız seni almaya geldim

Annene sormaya geldim

- Halini sormaya geldim

- Çık aradan, bir, iki, üç

Üç kızım oldu.

(MAHİTAB, cumbadan sokağı seyrediyor. Oynayan çocukların sesleri, çığlıkları.)

MAHİTAB

- Ne çok çocuk, tanrım, ne çok çocuk!

(Değişik duygular içinde)

Bu mahallede kadınların başka işi yok zahir,
çocuk doğurmaktan öte?

(Pencereden bağırır)

Susunnnnn! Kesin şu gürültüyü! Ne bu çığlıklar!

(Çocuk seslerinde bir dalgalanma. Özlemle karnını ovuşturur.)

Tanrım, bir tane de bana bağışla. Ama yalnız bir tane.

(Çocukların oyun tekerlemeleri, küçük değişimlerle...)

ÇOCUK SESLERİ -

- İne mine dosi,

dosi saklambosi.

- Maytap Hanım kına döver

Ben bilirim kimi sever.

3

- Gıygıycı Artin'i sever.

- Gıygıycı Artin nerde?

- Gazinoda yay çeker.

MAHİTAB

- (Gülümseyerek) Ah bu çocuklar!

(Gece, MAHİTAB ile MERZUKA cumbada, Aşağıdan ARTİN'in acılı keman sesleri gelir: Seranat yapıyor. MAHİTAB, yüzünde mutlu bir gülümseme, dinler.)

MERZUKA

- Hanımım, acı artık bu biçareye,

ya aklını oynatacak ya ölecek.

İki halde de günahı senin boynuna.

MAHİTAB

- Ne yapmalıyım, Merzuka?

MERZUKA

- Kabul ediver gitsin, sevaptır.

MAHİTAB

- İnsan sevap olsun diye evlenir mi?

MERZUKA

- Günah olsun diye evlenmek daha mı iyi?

MAHİTAB

- Bu sözde bir çarpıklık var ya!

(Mendilini çıkarır, gözleriyle MERZUKA'ya danışır.)

MERZUKA

- (yüreklendirir) Salla gitsin, hanımım!

(MAHİTAB mendili öper, pencereden sarkıtır, bırakır.)

Yaşayasın sen! Bu da işte mendilin

söyleyebileceği son sözdür!

'Kapım sana açık, yukarı gel! '

MAHİTAB

-- Gördü mü acaba?

(Keman sesi kesilir. Az sonra kapı çalınır. MERZUKA aşağı iner.

Biraz sonra ARTİN ile birlikte gelirler.)

- (nezaketle karşılar) Buyurunuz, beyefendi!

ARTİN

-- Mendilinizi düşürmüşsünüz, hanımefendi.

MAHİTAB

-- Hem de gecenin bu saatinde! Ah çok zahmet ettiniz!

ARTİN

-- Estağfurullah, vazifemiz efendim.

(Mendili verirken, tek dizi üstüne çöker-biraz kilisedeki gibi-

MAHİTAB'ın elini öper ve bırakmak istemez.)

MAHİTAB

-- Çok tehlikeli işler yapıyorsunuz, Artin Beyefendi.

ARTİN

-- Çok daha fazlasına layıksınız, Mahitab Hanımefendi.

MAHİTAB

-- (Tatlı bir sitemle kaşlarını çatarak)

Penceremin altında böyle Avrupa usulü serenat çökmeler...

Bir düşünün, komşular ne der?

ARTİN

-- Haklısınız, ben de, 'Burası Venediktir? Paristir?

Böyle şey kaldırır? diyecek oldumsa da.

MAHİTAB

-- (işkillenmiş) Kime diyorsunuz bunu?

ARTİN

-- (çevirir) Kendi kendime tabii.

MAHİTAB

-- Hem durumun uyumsuzluğunu kavriyorsunuz, hem de uygulamaktan geri kalmıyorsunuz?

ARTİN

-- Bu densizliği bana yaptırtan siz değil misiniz, hanımefendi?

MAHİTAB

-- (Kendine göre yorumlamış) Ah, olan oldu artık, bundan sonra

daha dikkatli davranmalıyız.

ARTİN -- Olan oldu Mahitab hanımefendi.

MAHİTAB -- Size çok mu acı çektirdim?

ARTİN -- Bilmiyormuş gibi konuşuyorsunuz?

MAHİTAB -- Mektuplarınız beni çok etkiledi.

ARTİN -- Gerçek duygularımı anlatmada aciz kaldım.

MAHİTAB -- Aman efendim, çok güzel anlatıyorsunuz bu mektuplarda gerçek duygularınızı.....

(Komodinin çekmecesini yarı açarak mektupları gösterir.)

ARTİN -- Şimdi ne olacak?

MAHİTAB -- Cevabım evettir. Ama şimdi hemen gidin, sevgili komşularımıza daha fazla dedikodu fırsatı vermeyelim.

ARTİN --(Olumlu cevaptan sarsılmış) Cevabınız evet ha, hanımefendi?

MAHİTAB -- (İlk kez 'sen' der gibi)

Başka nasıl olabilirdi Artin. Ama lütfen siz gidin şimdi.

Ben Firuz Beyle iletirim size özel koşullarımı.

(Yanda, tek ışık altında FİRUZ BEY -bu kez iyice kaygılı- ARTİN'e son öneriyi getiriyor.)

FİRUZ BEY -- (Ellerini ovuşturarak) Elçiye zeval olmaz!

ARTİN -- Aman söyleyin, neymiş eksikimiz

FİRUZ BEY -- Hanımefendinin tek bir, son koşulu.

ARTİN -- Söyleyin, Firuz Bey amca!

(FİRUZ BEY yutkunur, ellerini havada sallar)

Müslüman mı olacağım yoksa?

(FİRUZ BEY, oh diye rahatlar)

FİRUZ BEY -- İçine doğmuş çocuğum.

ARTİN -- Aptala mâlum olmuş demek istiyorsunuz?

FİRUZ BEY - Estağfurullah, ama her büyük aşkın bir bedeli vardır.

ARTİN - (Çırpınır) Ben biliyordum böyle olacağını.

TULUMBACILAR - İşte böyle başladı Artin abimizle

Maytap ablamızın, evlere şenlik düğünü .

(Işık değişimi)

(ARTİN'i yarı açıkta, yarı perdeler arkasında entari içine sokmağa çalışırlar.)

ARTİN - Ne yapıyorsunuz? Damatlık giysilerim orda.

SÜNNETÇİ - (elinde ustura)Buyurun, Artin Bey kardeşim!

ARTİN - (aymış ve dehşetle) Neee, sünnet de olooruz?

FİRUZ BEY - Kirven benim, oğlum!

ARTİN - Bu neyi kurtarıyor ki, Firuz Bey amca?

FİRUZ BEY - Sünnetsiz olur mu ya oğlum?

ARTİN - Bu hiç hesapta yoktu.

FİRUZ BEY - Ben herşeyi hazır ottim.

ARTİN - Her şeyi siz hazır edersiniz!

FİRUZ BEY - Bu bir sitem mi, Artin?

ARTİN - Ah kafa, hiç düşünemedim!

FİRUZ BEY - Düğün çifte düğün, hem sünnet hem evlenme.

(perdenin arkasında bir süre daha itiş kakış.)

ARTİN - Bırakın beni!

- Korkacak ne var Artin?

- Şimdi ayıp ettin

- Sünnetsiz gerdeğe girilir mi ya?

- Bir yastıkta kocasınlar!
- Amin, amin!
- Helal olsun Recep!
- Döktürdün yine!
- Aşağıdan, aşağıdan!
- Yaşa Merzuka!
- Bir tanedir mahallede!
- Elin dert görmesin Halil!

FİRUZ BEY (TULUMBACILARA) Buyurun çocuklar!

TULUMBACILAR - (İkili üçlü) Hayırlı olsun amca!

FİRUZ BEY - Darısı başınıza!

TULUMBACILAR - (şakacı) Ne, sünnet mi?

FİRUZ BEY - (o da şakacı kaşlarını çatarak) Cık, cık! Dünya evine girmek!

TULUMBACILAR - (memnun) Ya nasip! Sağol amca!

ABİDİN - Severiz biz Artin'i.

FİRUZ BEY - Nurettin, Nurettin!

ABLASIGÜZEL - Artinettin!

(Işıkla zaman geçimi. Sahnede şimdi yalnız TULUMBACILAR KOROSU)

TULUMBACILAR - İşte böyle eski Artin....

yeni Nurettin'le Maytap Abla'nın düğünü!

Eh, dillere destan demesek de

bir olay oldu bu çifte düğün

'Saraylı Sokağı'nın

alçak gönüllü tarihinde.

ABİDİN - Maytap Ablamızın

nice yüce gönüllü olduğunu da

bu vesileyle yeniden anladık.

TULUMBACILAR - Bizimle paylaştı bu mutlu gününü.

ABİDİN - (göz kırparak) Halka indi yani.

TULUMBACILAR -- Çalgısı, çengisi, içkisi yerindeydi
tuzu tadı yerindeydi hani,
Maytap Ablamızın kesesine bereket!

ABİDİN -- (belirsiz bir kıskançlık mı desek?) Artın de iyi köşe kaptı yani!

TULUMBACILAR -- (Çıkarlarken) Gölgesinde felekten güzel bir gün, gece çaldık.

FİRUZ BEY -- (O da onlara katılır) Onlar ermiş muradına biz çikalım kerevetine!

TULUMBACILAR -- Felekten bir gece çaldık
Maytap Ablamızın kesesine bereket,
kesesine bereket.

(Kararır.)

(Tek ışık altında/kristal karpuzlu fanuslu lamba yanıyor. ARTİN
döşekte sünnelik giysileri içinde, başında nazar boncuklu takke,
MAHİTAB onun başucunda, elini tutmuş. Aşağıdan, süren eğlentinin
hafif uğultusu.)

MAHİTAB -- Nihayet başbaşa kalabildik, sevgilim.

(Gül rengi ışık yavaş yavaş iner.)

İ K İ N C İ B Ö L Ü M

(Kumkapı'da bir meyhane. Temiz, beyaz örtülü masalar. Birinin üstünde güz meyvaları. Deniz kıyısında tatlı bir akşam üstü. Bir balıkçı ağaç dalından sarkan ağını onarıyor. Başka balıkçılar -dışarda- bucurgatla bir kayığı kıyıya çekiyorlar. Arada bir martı sesleri. Daha uzaktan 'gümp gümp' ağ ağzını taşılayan başka balıkçıların sesleri. Dakikalar, nerdeyse saniyeler içinde değişen günbatımı renkleri.)

ARTİN, iki dirhem bir çekirdek, gömleği kolalı, ceket yakasında kırmızı bir karanfil, elinde gümüş saplı bir baston, arada bir düşündeki bir orkestrayı bu bastonla yönetebilir. Yeni yaşamından memnundur.

FİRUZ BEY, onda dış görünüşte değişiklik yok, yine eski püskü ancak çok mutlu, pek uzun bir aradan sonra gazetede bir yazısı daha çıkmıştır. Hem alçakgönüllülükle onu gizlemek hem de en çok bunu göstermek, konuyu bu yazıya çekmek ister. Başka türlü olabilir miydi? Felekten çalınan bu akşam gazetede çıkan bu yazıyı kutlamak içindir, tabii biraz da ARTİN'in evliliğini.)

(Bir süredir oturdukları bellidir.)

FİRUZ BEY - (Kadehindeki içkiyi yeniler.)

Yavaş gidiyorsun, oğlum?

ARTİN - Size ayak uydurmak zor.

FİRUZ BEY - Çok özlemiştim, ne iyi ettik de geldik buraya.

ARTİN - (Mırıldanır)

Kumkapı önü liman.

.....

ne din kaldı ne iman!

FİRUZ BEY - (Gözü gazetede ki yazısında)
Şu dizgi yanlışları da olmasa!

ARTİN - (Mesajı almış.)
Yazınızı okuyacaktınız?

FİRUZ BEY - Şimdi sırası mı canım?

ARTİN - Buraya niye geldik?

FİRUZ BEY - Senin evliliğini kutlamaya.

ARTİN - Yooo, sizin yazıyı ıslatmaya!

FİRUZ BEY - Öyleyse her ikisine de merhaba!
(Kadehlerini tokuştururlar.)
(TULUMBACILAR -Sadece beşi- girer.)

ABİDİN - İyi akşamlar!

SEYREKBASAN,HİDAYET - Merhabalar!

ABLASIGÜZEL - Afiyet olsun, Firuz Bey amca!

KUŞ HÜSEYİN - Selam, Nurettin Bey!

FİRUZ BEY - Hoş geldiniz, çocuklar!

KUŞ HÜSEYİN - Ne sevindik, Firuz Bey amca!

ARTİN - İyi akşamlar!

ABİDİN - Sohbetiniz bal ola!
(Yandaki masaya yerleşirler. Garson koşturur.)

FİRUZ BEY - Sormak adet değildir ama nasıl gidiyor evlilik?

ARTİN - İyi gidiyor, Firuz Bey.

FİRUZ BEY - Keyifler?

ARTİN - Keyifler güzel.

FİRUZ BEY - Oh oh, çok sevindim buna.

- ARTİN - Her şeyi size borçluyum.
- FİRUZ BEY - Estağfurullah, ben ancak görevimi yaptım.
- ARTİN - Kendimi yeni çalışmalarına verdim. Beste yapıyorum.
- FİRUZ BEY - Benim de istediğim buydu.
- ARTİN - Bilmem, sizin istediğiniz Nurettin olabilecek miyim?
- FİRUZ BEY - Azmin elinden birşey kurtulmaz.
- ARTİN - Azim tamam da, başka birşey de gerekiyor gibi.
- FİRUZ BEY - Kendine güven!
- ARTİN - Ben en çok kendime güvenirdim eskiden.
- FİRUZ BEY - Beni kendine manevi baba bil.
- ARTİN - Komşumuzdunuz, çöpçatanım oldunuz, nikâh şahidim, kirvem, isim babam, manevi babam!
- FİRUZ BEY - (Kendi de şaşarak, kadeh tokuşturur.)
Seni ne çok seviyormuşum, Artin oğlum.
(Yanlış söyledim der gibi ağzını kapar.)
Ben de nasıl isim babasıyım.
Sana bir türlü Nurettin diyemiyorum.
- ARTİN - Eskisi gibi Artin deyin gitsin, Nurettin pek tutmadı.
- KUŞ HÜSEYİN - (Yandaki masadan işitmiş, söze girer.)
Nurettin tutmadı.
(Mutfak bölümünden sesler.)
- Lüferler geldi.
- Doğru mangala!
- Tarator azalıyor, sarmısakla ceviz döv!
- Müşterilere bak oğlum!
- Lakerdalara kırmızı soğan!

(Fesli çocuk tablayla içki ve çerezleri TULUMBACILAR'ın masasına götürür.)

ABİDİN - Önce şu karafakiyi koy ortaya, ha söyle, hani bunun buzu?
(Çocuk sessizce hizmet görür. ARTİN dalgın, bastonuyla havada ritim tutarak / bir ezgiyi yakalamaya çalışıyor.)

FIRUZ BEY - Ha, ne diyordum?

ARTİN - (Garsona.)
Bana da bir topuk.

FIRUZ BEY - (Gözleri tine yazısında.)
Seni böyle görmek beni öyle mutlu ediyor ki, oğlum.

ARTİN - Yazınızı okuyorduk, amca!

FIRUZ BEY - (Okur.) 'Kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz!'

ARTİN - (Biraz aceleci.)
Çok güzel, Firuz Bey amca!

FIRUZ BEY - (Gözlüklerinin üzerinden.)
Bu benim değil, atasözü!

ARTİN - (Düzeltmek için)
Atasözü de olsa güzel.

FIRUZ BEY - Söyle başlıyorum: 'Başımıza ne gelmişse çağa ve , aymadığımız
için gelmiştir. Avrupa bizi fende, bilimde, irfanda fersah
fersah geçmiş bulunuyor. Biz Osmanlılar niye bu durumlara
düştük? Eksiğimiz ne onlardan? Onlar da insan biz de insan!'
(Öbür masadan TULUMBACILAR da kulak kabartmıştır.)

ABİDİN - Değil mi ama!

KUŞ HÜSEYİN - Yaşa be, amca!

ABLASIGÜZEL - Helal olsun!

- FİRUZ BEY - Sonra şöyle gidiyorum: 'Ama ne olmuş? Onlar iki yüzyıldır hep ilerlemiş, biz ise hep yerimizde saymışız. Yerinde saymak ise geriye gitmenin dikasıdır.'
- ARTİN - (Beğeniyle)
Bunları aynen siz söylüyorsunuz ama?
- FİRUZ BEY - 'Avrupalıları Avrupalı yapan, bizi de böyle elimiz böğrümüzde bırakan, onlardan eksikimizi noksanımızı bulup ortaya çıkarmadan Avrupa'ya yetişmenin mümkünü yoktur.'
(KÜŞ HÜSEYİN kendini tutamaz alkışlar.)
- SEYREKBASAN - Mümkünü yok amca!
- FİRUZ BEY - 'Bizim noksanımız ahlak maddesindendir.'
- ARTİN - Avrupalılar yüksek ahlaklı oldukları için mi bizi geçmişler?
- FİRUZ BEY - (Soru onu biraz şaşırtmıştır, çabuk çabuk okur.)
'İnsanlarımızın gözlerini bir hırs bürümüş. Kimse kendi hakkına rıza göstermiyor. 'Kanaat' bir lokantanın adı şimdi sadece!....
- ABİDİN - (Mırıldanır.) Hangi lokantanın dedi?
- FİRUZ BEY - 'Ne birbirimize sevgi saygı kaldı, ne çalışma ahlakı, dolayısıyla birlik ve beraberlik ruhu.'
(Sıkışmıştır. Sen oku diye gazeteyi ARTİN'in eline tutuşturur.
Çıkar. TULUMBACILAR, özellikle ABİDİN bir öneri için ARTİN'i kolluyorlar.)
- ARTİN - (Onun bıraktığı yerden sürdürür.)
'Birlik ve beraberlik ruhu, dayanışma diye birşey kalmadı artık bu memlekette.'
(Okumayı içinden sürdürürken.....)
- ABİDİN - (ARTİN'e yaklaşır.)
Nurettin Bey, kardeşim.

- ARTİN - Buyurun!
- ABİDİN - Ben ve arkadaşlarım, Altı Numara'nın tayfası yani.
- ARTİN - Altı numara mı?
- (TULUMBACILAR uzaktan ellerini yüreklerine basarak onu saygıyla selamlar. ARTİN de bu selamı aynen iade eder.)
- ABİDİN - Aynı mahallenin çocuklarıyız.
- ARTİN - (Belleğini zorlayarak.)
Elbet, tanıyorum... Şu, Mustafa Efendi değil mi?
- ABİDİN - (Memnun, başıyla evetler.)
Ablasıgüzel!
(Bıyığını burarak, şakacı.)
Ablası da bir tür yangıncılık işindedir, o tutuşturur.
(Birden ciddi.)
Bizim işimiz ama söndürmek! Bize katılır mısınız?
- ARTİN - Nasıl yani?
- ABİDİN - Tulumbaçı olarak yani?
- ARTİN - Size ne gibi yararım olabilir?
- ABİDİN - Sırık altına girip tulumba koşturmak, önden fener tutmak, artçılık, borazancılık.
- ARTİN - Evet, çok iyi de.
- ABİDİN - (İçten. Düşündüğü aynen budur.)
Ama, biz seni en çok Altı Numara'ya kazandıracak olan yeni bir saygınlık için aramızda görmek istiyoruz, Nurettin Bey!
- ARTİN - (O da içten.)
Bu çağrınız beni gerçekten çok duygulandırdı, Abidin Bey.
- ABİDİN - Estağfurullah!

- ARTİN - (Açıklamak için çırpınır.)
Ama ben sanatçıyım. Firuz Bey amca öyle diyor en azından. Keman denen şu ince, mazenin ve nankör saz.
- FİRUZ BEY - (Düğmelerini ilikleyerek gelir, adını, son sözleri işitmiş.)
Aynen öyledir!
- ARTİN - Ben, bana çok onur vere^{/cek} bu tulumbacılık işini yaparsam, parmaklarım kütlenir, bu sazı iyi çalamaz olurum.
(itiraf eder)
Zaten iyi çalamıyorum ya, nerde Dikran efendi.
- FİRUZ BEY - Bilmem anlatabildim mi?
- TULUMBACILAR - (Tek tek mırıldanırlar.)
- Parmaklar demek! - Küt küt olmayacaklar!
(Hepsi şaşkın ve gereksiz bir merakla, kendi ellerine bakarlar)
- ABİDİN - (ABİDİN elini bağrına basarak, reddedilmiş olmanın sonucu aşırı bir kibarlıkla)
Çok affedersiniz, Nurettin Bey. Sizi rahatsız ettik!
- ARTİN - Yoo, estagfurullah!
- ABİDİN - Kusura bakmayın, efendi amca!
- FİRUZ BEY - Aman evladım!
(ABİDİN yerine oturur. TULUMBACILAR bir süre kendi alemlerine dalar.)
- KUŞ HÜSEYİN - Ramazanda yangıcılık zor ama!
- SEYREKBASAN - Sultanahmet yangınından sonra Cağaloğlu hamamında ne iftardı o! Önce çerez, sonra etli fasulye, üstüne kaymaklı telkadayıfı.

- HİDAYET - Göbek taşında ne semailer okuduk.
(Sesi güzeldir, okur)
'Bu işte kimsenin yok günahı asla, benimdir suç
Sana sık sık bakıp, zorla bu gönlüm müptela ettim.'
- ABLASIGÜZEL - (Göğüs geçirerek)
Ne o eski güzel adetler ne eski yangınlar kaldı.
- ABİDİN - Ne de o eski güzel adamlar.
- FİRUZ BEY - E, nasıl buldun makalemi?
- ARTİN - Elinize yüreğinize sağlık, pek doğru şeyler söylemişsiniz.
- FİRUZ BEY - En çok neresini beğendin?
- ARTİN - Başlığını: 'Kişi noksanı bilmek gibi'
(Düzeltir)
Ha, bu atasözüydü! En çok, 'insanlarımızın gözünü
hırs bürümüş' diyorsunuz ya. Bu çok doğru işte. Hem de.
(Kadehini tokuşturarak)
Kutlarım amca, nice yazılara.
- FİRUZ BEY - (Yarım kalan cümleyi kaçırmak istemez)
Hem de?
- ARTİN - (İçten)
Düşündürücü! İnsan kendi kendine soruyor ister
istemez, ben de acaba biraz öyle miyim diye.
- SEYREKBASAN - Daldın yine, Reis!
- ABİDİN - Yoo, hiç de değil. Düşünüyordum.
- SEYREKBASAN - Düşünmeye biraz da dalmak denir. Dön aramıza
Kumkapıdayız.
(ABİDİN'in kadehini doldurur.)
(Martı sesleri. İki masada kesik konuşmalar.)

- KUŞ HÜSEYİN - Düşündüğünün şerefine, Reis!
- ABİDİN - Ben diyorum ki.
- HİDAYET - Abidin abi?
- ABİDİN - Boşver! Önemli olan.
(Elini havada sallar)
- ARTİN - Ama, hırs olmayınca da, ilerleyebilir mi insan?
- FİRUZ BEY - İki ayrı şey, Artin:
Gözünü hırs bürümüş : Çirkin.
Yüreğinde bir tutku : Güzel.
- ARTİN - Benimki hangisi?
- ABLASIGÜZEL - Toygarlıtepelili Topuklu Mehmet,
Paşa kızıyla nasıl evlenmişti?
- HİDAYET - (Okur)
'Yirmibir yaşında o tulumbacı
Kızın gönül evin eylemiş talan.'
- ARTİN - O yeni dünya felsefesi : 'Gerçek,
işine yarıyorsa gerçektir, doğrudur, güzeldir, iyidir'
- FİRUZ BEY - Öyle söyledim, değil mi?
- ARTİN - Şimdi rahatsız ediyor beni.
(ABİDİN, ARTİN'lerin masasına arada bir göz atar.
İçkinin de etkisiyle ARTİN'e içerlediği, bir hır
çıkaracağı sezilir.)
- ABİDİN - Parmakları nazıkmiş çelebinin!
- ARTİN - (İşitmezliğe vurur.)
Yeni yazılarınızı ne zaman okuyacağız?
- FİRUZ BEY - Çok ama, göbeğim çatlıyor yayımlatmak için.
- ABİDİN - Konağa içgüveysi girdi ya.

- FİRUZ BEY - Günümüzde fikir yazılarına itibar yok!
- ABİDİN - Afrasından tafrasından geçilmiyor.
- ARTİN - (İyice tedirgin)
- İnşallah onları da okuruz. Kalksak mı **artık**?
- FİRUZ BEY - Oturuyorduk şurda, bu kadar erken?
- ARTİN - E, hanım merak eder.
- FİRUZ BEY - Ah siz yeni evliler.
- ABİDİN - Bizi hor görüyor beyzadem.
- FİRUZ BEY - Ama sana yazılarımı elden vereyim Artin?
- ARTİN - Gazetede okuması başka oluyor.
(Birbirine girişen, çabuk kanuşmalar)
- FİRUZ BEY -Nen var, oğlum?
- SEYREKBASAN - Bir de müslüman olmuş.
- FİRUZ BEY - Laf çakıştırıyorlar, değil mi?
(ARTİN garsona hesabı söyle der.)
- KUŞ HÜSEYİN - Birlik, beraberlik, dayanışma?
- FİRUZ BEY - Şurda bir yudum birşey içiyoruz.
- ABLASIGÜZEL - Sözümüz size değil, amca.
- FİRUZ BEY - Zehir ediyorsunuz.
- SEYREKBASAN - Nurettin Beyefendi tulumbacılığı hor görüyor.
- ARTİN - Nerden çıkardınız? Ben sadece bu işi yapamayacağımı söyledim.
- FİRUZ BEY - Hah, tulumbacılar arasında ben öylelerini görmüşüm
yol yordam bilirler, sözleri sohbetleri yerindedir.
- ABİDİN - Biz öylelerinden değil miyiz?
- KUŞ HÜSEYİN - Biz de bu mahallenin çocukları değil miyiz?

FİRÜZ BEY - Değilsiniz diyen mi oldu? Ne ilgisi var şimdi?

TULUMBACILAR - (Koro)

Peki Tulumbacılık?

ARTİN - Bu iş gönüllü oluyor değil mi?

ABİDİN - Elbette gönüllü!

ARTİN - Ama bakın siz baskı yapıyorsunuz benim gönüllü olmam için.

KUŞ HÜSEYİN - (Beğenmiş)
Doğruuu!

ABİDİN - Ne doğrusu be?

KUŞ HÜSEYİN - Yani iyi söyledi.

SEYREKBASAN - Hiç bir sözün altında kalmıyor.

HİDAYET - Sen gıygılycı elacağına avukat olaydın!

ARTİN - (Bir an önce kalkmak için garsona hesabı öderken)
Ancak bu kadar olabildim.

ABİDİN - (FİRÜZ BEY'e)
Demin 'Birlik, dayanışma ruhu' diye yazıyordunuz gazetede.

FİRÜZ BEY - (Düzeltir)
Okuyordum!

ABİDİN - Her gencin bu davaya omuz vermesi gerekmez mi?

ARTİN - (Şaşkın)
Hangi davaya?

ABİDİN - Chooo, daha işin bilincinde bile değil!

SEYREKBASAN - Hangi davaya diye soruyor!

KUŞ HÜSEYİN - Yangıncılığa arkadaş, yangıncılığa!

ARTİN - Bunun bir dava olduğunu hiç düşünmemiştim.

- FİRUZ BEY - (Uzlaştırıcı)
Yangın - Allah göstermesin çıkınca - bir davadır tabii.
İnanın çocuklar size ayak uydurabilsem...
- ABİDİN - Bu bir imece değil mi?
- FİRUZ BEY - Ah, Tanrı yeniden gençliğimi verse bana
seve seve omuz verirdim sizin tulumbaya.
- KUŞ HÜSEYİN - Kârlı da çıkardın, efendi amca!
İkinci gençliğin caba.
- ABİDİN - Biz de bu işten maaş almıyoruz değil mi?
- TULUMBACILAR - Haşa!
- Üste verdiğimiz oluyor!
- ARTİN - (Aşağıdan alır)
Nasıl söylesem size, Abidin efendi.
- KUŞ HÜSEYİN - Elleri parmakları bu işe gelmezmiş.
- ABİDİN - Ben sadece gıygıycıyım diyorsun?
- ARTİN - (İçerlemiş)
Biz de Paganini'yiz demedik.
- ABİDİN - Kimmiş o orospu çocuğu?
- ARTİN - Bana herşeyi söyle, ama Paganini'ye laf değdirmem!
(Kapışırılar, bu kavga ancak 15-20 saniye sürer. ARTİN
ABİDİN'i bastırır. SEYREKBASAN bıçağına el atar.
FİRUZ BEY uyarır. Araya girer.)
- FİRUZ BEY - Aman Artin!
- ABİDİN - (Aynı anda, arkadaşına)
Sen çekil!
- SEYREKBASAN - Sen kimden yanasın, amca?
- FİRUZ BEY - Mertlikten yana. Hadi, ayrılın çocuklar!

(ABİDİN'in ikinci hamlesi de boşa çıkar. ARTİN onu etkisiz hale getirir. İncitmemeye çaba gösterir. TULUMBACILAR'da büyük şaşkınlık. ARTİN, FİRUZ BEY birlikte çıkarlarken kararır.)

MAHİTAB

- (Kaygılı, sandığını karıştırıyor)

Hanisiniz benim altınlarım, hanisiniz gümüşlerim?
Eriyor ha eriyor. Hazıra dağlar dayanmazmış,
nice dayanır benim ceviz sandığım?

Kaç aydır saraydan ses yok, Muzıka-i Hümayun için.
Çeyizim, ah çeyizim!

Evlenmeden dul muamelesi gördüm,
elime avcuma tutuşturdukları
sanki 'mihri müeccelim':

Olmayan kocamın verdiği boşanma akçası.

Sen benim kalem ol, ceviz sandığım,
koru o eski görkemden
geriye kalanları!

Herbirinin anı değeri daha ağır!

Antikaymış, tarihiymiş umurunda mı
tefecinin, simsarın, haraç mezatçının?

Yüzüğümü göstersem gözü bileziğimde sarrafın,
ve yok pahasına, yok pahasına!

Verici olunca değeri düşüyor herşeyin.

Muzıka-i Hümayun'dan bir haber çıksa.

(Işıkla zaman değişimi)

(ABİDİN, 6.Numara Takım Reisliği'nden ayrılmak istiyor.

Dokunaklı bir sesle konuşur, TULUMBACILAR başlarını
eğmişler onu aynı dokunaklı bir saygı içinde
dinlerler.)

ABİDİN

- Sevgili omuzdaşlarım,

Birlikte acı tatlı günler geçirdik,

yüreklerimiz aynı görev duygusuyla çarptı,
bir nice yangına birlikte sandık koşturduk,
büyük özveri isteyen bu güç mesleğin...
meslek diyemesek de... bu, bu sporun
meşakkatlerine birlikte katlandık,
tehlikelerini birlikte göğüsledik,
gözümü kıvılcımdan, gövdemizi yalazdan esirgemedik.
(TULUMBACILAR Hafifçe alkışlar.)

Kimse bilmese de, kaç yangında aldığımız yanıkları..
(TULUMBACILAR, ellerinde olmadan gövdelerinde bu yanık
izlerini şöyle bir ararlar, bulan da olur, sıvazlayıp
biraz utangaç gösterirler.)

Sizlerle nice mahallenin inişlerini yokuşlarını teptik,
Taşkasap, Musta'paşa, Aksaray, Laleli,
sizlerle ayak ayağa, omuz omuza, karga tulumba
yedi semte imdat yetiştirdik.

Altı Numaranın siz yiğit takımdaşlarına reislik etmek
benim için büyük bir onur olmuştur.

(Yine çekingen alkış.)

Ama kişi, günü saati gelince çekilmesini de bilmeli,
ben böyle yapıyorum. Sevgili Altı Numaranın
reisliğinden istifa ediyorum.

(TULUMBACILAR susar)

SEYREKBASAN - Niye ama Abidin?

ABİDİN - Gördüğüm lüzum üzerine!

KUŞ HÜSEYİN - (açıkça soruverir)

Artin'den yediğin dayak nedeniyle mi?

(ABİDİN susar)

ABLASIGÜZEL - Kavga bu, dayak atmak da var yemek de!

SEYREKBASAN - Nasıl da ama seni yere indirdi, şaştım bu işe.

- HEPSİ - Hepimiz şaştık ya!
(Önemsiz olay, konuştukça büyür. ABİDİN bundan daha çok rahatsız olur.)
- SEYREKBASAN - Biz Artin'i çıtkırıldım, hanımevladı bilirdik.
- ABLASIGÜZEL - Pençeli, pazulu bir yiğit çıktı. Helal olsun!
- KUŞ HÜSEYİN - (Keman çalar gibi yaparak)
Yay çekmekten kolları acı kuvvet bağlamış,
nerden bilecektin, Abidin?
- ABİDİN - (mırıldanır)
Keşke hiç açmasaydım bu işi,
konuştukça daha bir yerleşiyor belleğe.
Dayak yemişliğimizin namı yürüyor mahallede.
- HEPSİ - Hepimizi şaşırttı Artin!
- ABİDİN - Ben sırık altına da geçerim, kendinize bir yeni reis seçin!
- SEYREKBASAN - Artin birazcık kalleşlik etti.
- ABİDİN - (Yarım bir umutla)
Nasıl yani?
- SEYREKBASAN - Sen güreş tuttun, o boksa girişti.
- ABİDİN - (Beğenmemiş)
Kavga bu, güreşti yumruktu sorulur mu?
Kavgaya kural koydun mu spor olur o!
- KUŞ HÜSEYİN - Ayağın kaydı senin, ondan alta düştün dayak yedin.
- ABİDİN - Birincide belki, ya ikinci hamlede?
- KUŞ HÜSEYİN - Doğru, yine o bastırdı seni.
- ABLASIGÜZEL - Reis hiç dayak yemez, dayak yani yerse reislikten düşer diye, böyle bir kanun yok Tulumbacılık tarihinde.

HEPSİ - Elbette yok, dayak yerse yemezse diye..

ABİDİN - (Gürler)
Kes lan şu dayak lafını!

SEYREKBASAN - İçimizde, senden başka kimse bize böyle 'Kes lan' çekemez! Sen reisliği bırakırsan dağılır Altı Numara!

TULUMBACILAR - Sen bizi bıraksan da biz seni bırakmayız, Abidin!
Sen gidersen Altı Numara dağılır.

ABİDİN - (Son bir direnme, mırıldanır)
Hiç sevemedim şu altıyı,
sayıların en evde kalmış!
(Reislik simgesi olan kamçıyı yeniden eline alır.)

TULUMBACILAR - Yaşasın Altı Numara! Yaşasın Reisimiz Abidin!
(ABİDİN'i karga tulumba omuzlarına alırlar.)
Yaşasın 'Yenikapı Daireli', Aksaray'ın alkışı,
Tulumbacılığın yüzünün akı,
Yaşasın Reisimiz Abidin!

ABİDİN - (Yere indirsinler diye kamçısını şaklatır.)
Sandık nizamı!
(TULUMBACILAR sandığın çevresinde yerlerini alırlar.)
Sandık omuza!
Koşarlı ayakla, marş marş!

TULUMBACILAR - (Türküyle)
'Yangın olur biz yangına gideriz
Yangın olur biz yangına gideriz
Düz yollarda keklik gibi sekeriz
Yokuşlarda şahin gibi uçarız
Sandık, sandıklar içinde çok şanımız var
Hazreti Mevla'ya yalvarmamız var!
(Koşarak sahneden çıkarlar.)

(Önce bir fayton sesi. MAHİTAB ile ARTİN cumbaya seğırtirler.)

MAHİTAB - Saray arabası! Ne ola ki?

(Kapı çalınır)

Merzuka, bakar mısın?

MERZUKA - (Aşağıdan)

Hanımcığım, senin gelmeni istiyorlar. Saraydan bir emanet mektup vermiş.

(MAHİTAB heyecanını belli etmemeğe çalışarak çıkar.)

ARTİN - (Mırıldanır)

Haydi hayırlısı damat bey! Muzika-i Hümayun'da bir görev. İkinci üçüncü keman, hiç de fena değil hani.

(Şaklayan kamçı, sürücünün ısılığı, faytonun uzaklaşan sesi. MAHİTAB elinde kırmızı balmumu mühürlü, tuğralı büyücek bir zarfla gelir.)

MAHİTAB - (Umutlâ)

Mabeyn'den geliyor. Beni unutmadılar.

ARTİN - Unutmadıkları iyi de, ne vesile ile hatırlıyorlar bu önemli.

(MAHİTAB zarfı açar, mektubu okudukça yüzü değişir.)

MAHİTAB - Aman allahım!

ARTİN - Oku hanım! Niye öyle sarardın, dudakların titriyor.

MAHİTAB - Saray ödenegimi kesiyor!

ARTİN - Ah megas asfas! Ama neden?

MAHİTAB - Zengin bir müzisyenle evlendiğim için.

ARTİN - Zengin bir müzisyen, yani ben!

MAHİTAB - Konağın da kirasını ödeyeceğiz.

ARTİN - Saray bu evi sana almadı mıydı?

- MAHİTAB - Oturduğun kadar buyur otur dedilerdi.
- ARTİN - Mülkiyeti?
- MAHİTAB - Vakıf malı! Ama çok üzülmedin Artin değil mi?
- ARTİN - Ah, bu haberler tadından yenmez.
- MAHİTAB - Bir sanatçı için mal mülk ne ki!
- ARTİN - Hiç tabii. Kemanım bana yeter!
- MAHİTAB - Gençsin, önünde parlak bir gelecek var.
- ARTİN - Bunu sana Firuz Bey amca mı söyledi?
- MAHİTAB - Doğru değil mi?
- ARTİN - Gencim, eh peki. Ama önümdeki parlak gelecek?
- MAHİTAB - Senin yeteneğin ve sevgimiz birleşince, önümüzde aşılmayacak engel mi kalır.
- ARTİN - (Kemanını sıvazlar)
- MAHİTAB - Otur evinde, güzel bestelerini yap, onların geliriyle gül gibi geçiniriz.
- ARTİN - Sen düşçünün birisin!
(Uzaktan nane şekerçi HALİS'in sesi)
- HALİS - Hani ya nane şekerim
hasiyetli nane şekerim.
- MAHİTAB - En güzel gerçekler düşlerle başlar.
- ARTİN - Nane şekerçi Halis ne kadar şairse ben de o kadar besteciyim.
(Işık değişimi. MERZUKA tek spot altında, kaygılı, dağarcığında birşeyler aranır. Ortaya konuşur.)
- MERZUKA - Söz benden çıkmış olmasın ama
bu evin dirliğinde bir sayrılık var.
Kim, nasıl sağaltabilir?

Hanımımıla evlenmek bir dönüm noktası olmuştu

Artin efendimin yaşamında.

Saraydan o ikinci ve son arabanın gelişi de

o kırmızı mumlu, yaldızlı mektupla...

bir dönüm noktası daha oldu onun için.

Ee, insan başkalarına güvenip böyle dönü dönüverince de

derin düş kırıklıklarına düşebiliyor elbet.

Benim -ne de Lokman Hekimin - ilacımız yok

bu durumda kâr edecek.

(Işıkla zaman geçimi: Bir başka gün.)

MAHİTAB - Birden daldın öyle, sevgilim?

ARTİN - Hiç farkında değilim.

MAHİTAB - Keman çalsana bana.

ARTİN - Fonograf çal musiki istiyorsan.

MAHİTAB - Canını sıkan ne, söyle bana da.

ARTİN - Belli bir şey olsa söylerim.

MAHİTAB - Belirsiz bir şey daha kaygılandırır beni.

Nedeni belirsiz bir iç sıkıntısı, asıl bundan korkulmalı. Gelip geçici bir hüznün değilse tabii.

Hüzünler kalbimizin çağrısız ama bildik konuklarıdır hele böyle akşam vakitleri, akşam vakitleri.

Hangisi sevgilim?

ARTİN - Hangisi ne?

MAHİTAB - Sıradan bir hüznün mü, yoksa kara ipek kozasını ören bir melankoli mi.

Seni böyle yaşam sevincinden koparan?

ARTİN - Ne bileyim ben hangisi.

(Kilisenin çan sesleri. İkisi de sessiz dinler.)

MAHİTAB - İstersen kiliseye gidebilirsin, Artin.

ARTİN - Papaz efendi artık beni kiliseye alır mı?

MAHİTAB - Benim için şu ya da bu dinden olmuşsun, ayrımı yok.

ARTİN - Öyleyse ne demeğe beni...

MAHİTAB - Sırf bana olan aşkını kanıtlamak için.

ARTİN - Sen aşktan başka bir şey bilmez misin?

MAHİTAB - Aşktan önemli ne olabilir, Artinim?
(ARTİN odanın içinde dört dönüyor.)

ARTİN - Meheldir sana Artin. Hangi taş katı ise
var başını ona vur! Neyine gerekti senin,
hevesi içinde küllenen bir geçkin kızın
maşukası rolüne çıkmak? Firuz aldı seni
parmakları ucunda kukla etti.
Kötülüğünü mü istiyordu, yoo!
Hep iyilik edip sevaba girmek.
O sevaba girerken seni günaha soktu,
kiliseyle cami arasında kaldın,
ne İsa'ya ne Muhammed'e yarandın.
ne hristiyan ne müslüman,
hem hristiyan hem müslüman.
(Bu kez Tanrı'ya)
Biliyorum, sen teksin orda,
öyle de olsam böyle de, kabul edersin beni.
Tanrım, yar yüreğimi aç, oku mektup gibi
ben kadın malına göz dikecek yaradılıştan mıydım?
Niye böyle yaptım? Sana yalanım yok, biliyorsun
Firuz Bey aranje etti bu işi.
Beni beynimin içinden uyuttu,
en çok da bu gücüne gidiyor, bambaşka bir dünya
bulacağım sandım 'Eski Konak'ta

-ilk günler buluyor gibi oldum da-

İşte bu özlem beni mahvetti.

Sırf zenginlik rahat değil

(isyanla)

Öf, hangi zenginlik!

(Kendi kendini inandırmak ister.)

Sıradan bir kemancı olmanın ötesinde

yeteneğimi zorlamak, Firuz Beyin dediği gibi...

bir...

(Sözcüğü arar bulamaz, bulmuş olsa da söyleyemez.)

olmak yani...

(kendini toparlar.)

Yine Firuz amcanın sularına kapıldım.

Artin, kendine gel evladım!

Durduk yerde bu aşk nerden çıktı, Tanrım?

Kimsenin yüzüne bakamıyorum,

sokağın gülmeliği oldum,

Nurettin adım tutmadı, mahallenin

Sünnetli Artini oldum!

Söyle bana Tanrım

ben nerde, nasıl hata ettim?

Tanrım, ben oh olsun diyorum kendime

ama yalvarırım, sen öyle deme.

Tanrım, nasıl döneceğim kendime?

(Bir anı)

Tıpkı o günkü gibi...

Kendimi Kumkapı'dan koyvermiştim denize.

Ne hızlı yüzüyorum, kendim de şaşıyorum,

meğerkileyim kapılmışım akıntıya, yüzmemden çok

su aparıyor beni öyle çabuk.

Yedikule, oralarda atabildim kendimi karaya,

akşamleyin, kışımnda ıslak bir don.

Ta oralardan eve dön!

Aynı duygu içindeyim şimdi de
insanların içinde bir zibidi.

O zaman rahmetli, hem de toprağı bol alsun annem sağdı,
bana sıcak konyaklı çaylar içirip
sıcak battaniyelere sarıp sabaha esen çıkardı.
Bugün kim kavuşturur beni yeniden kendime?
Ah, ben ne yaptım. Hangi birine yapayım?
Üç horon kilisesinin bana vereceğı
kıyak Paris bursunu bir güzel yaktım.
Ne için, aşk için.

Muzıka-i Hümayun'da birinci keman pozisyonunu umarken
Konkordia'dan olduk. Amerikalı misyonerler
protestan yapmak istemişlerdi beni. Direndim.
Sonra hepten boşladım İsa'yı. Ne için, aşk için!
Hep aşk için!

MAHİTAB - (Son sözleri işitmiştir)
Sen bir bunalım geçiriyorsun, sevgilim!

ARTİN - İyi bildin!

MAHİTAB - Bir kordial vereyim mi, sinirlerini yatıştırır?

ARTİN - Hiç bir kordial kurtaramaz beni bu açmazdan!

MAHİTAB - Halis'in nane şekerlerini vereyim öyleyse,
giderir yürek sıkıntılarını...
(Dışarı seğırtir.)

ARTİN - (Hırıltılı bir sesle)
Nane şekerleri Halis'in...niyetli mi!
Hadi, Artin evladım, büyük düş sona erdi.
Zamparalık tarihinde jigolonun senin gibisi
görülmemiştir hani!
(Kararır)

- MERZUKA - (Hanımının derdine ortak oluyor.)
Bu çalgıcı takımı güç geçimlidir, hanımım, benimki de öyle.
- MAHİTAB - Seninki de mi?
- MERZUKA - Recebim de zurnacı değil mi?
- MAHİTAB - (Bu denklikten rahatsız olmuş.)
Artin'le bir mi tutuyorsun Recebi?
- MERZUKA - Biri kemancı işte biri zurnacı.
- MAHİTAB - Artin Bey bir sanatçı!
- MERZUKA - O ne ise Recebim de o.
- MAHİTAB - (Başka yönden)
Ama zurnada peşrev olmaz.
- MERZUKA - Sırf peşrevle de fasıl olmaz.
- MAHİTAB - Sen benimle dertleşiyor musun, yoksa?
- MERZUKA - Yok, koca yarıştırmıyorum.
- MAHİTAB - Herkes sınırını, düzeyini bilmeli.
- MERZUKA - Seninki sana, benimki bana.
(Cumhanın içi. MAHİTAB, bir elinde ARTİN'in ceketi, öbür eliyle aşağı sepet sarkıtır.)
- MAHİTAB - Sabah şerifleriniz hayırlı olsun, Firuz Bey amca.
- FİRUZ BEY - (Sesi aşağıdan gelir)
Hayırlı sabahlar kızım.
- MAHİTAB - Sizin şu büyütme camını biraz verir misiniz bana.
(Değişik sesle)
Gözlerim yetmiyor gerçeği görmeğe.
Kuşkularımı büyültmeğe, Firuz Bey, kuşkularımı büyültmeğe.

(Büyüteçle ARTİN'in ceketini incelemeye başlar.)
Ah, bir tel sarı saç işte, iki tane de şurda.
(Büyüteci sol elinin parmak uçlarındaki saç tellerine tutmuş öyle kalır. Odanın boşluğunda, büyütecin camının arkasından görünüyormuş gibi, ARTİN'in sarı saçlı bir kadınla seviştiğini 'görür'.)
Hırsızlar! Mutluluğumu çalmak istiyorlar!
(Görüntü yiter.)

MERZUKA

- (Önce yumuşak sonra buyurgan)
Başlayabilir miyiz, hanımım?
(MAHİTAB başıyla evetler. Hanımla hizmetçi yer değiştirir.)
Çök şuraya, dizlerinin üstüne!
(Törene başlar)

Elimi vurdum duvara
duvar oldu üç parça.

Birinden in çıktı,
birinden cin çıktı,
birinden İsmail peri çıktı.

İni yolladım inine
cini yolladım cine
kim kaldı geriye?

Haa, İsmail peri
onu da yolladım Artin'e
durmadan dinlenmeden buraya gele
şu kaşıcığın içine gire.

(İri bir tahta kaşık çıkarır, parmağını daha önce hazır ettiği boyalara batırarak içbükey yüzüne kaş göz, ağız burun kandurur.)
Tamam, işte bu Artin!

- MAHİTAB - Artin!
(Aynı şekilde ikinci kaşığı boyar.)
- MERZUKA - Bu da sensin
- MAHİTAB - Ben!
Artin! Onu daha çok benzetmişsin.
- MERZUKA - Hep benzetmeler hanımcığım, hep benzetmeler doğrusu da bu, yanlışlığı da bu.
(İki kaşığı kapıp oynatmaya başlar, usta bir kuklacı gibi.)
Birbirinizi gördünüz, tanıdınız, sevişiyorsunuz.
- MAHİTAB - Sevişiyoruz.
- MERZUKA - Yüz yüzesiniz, sırt sırta değil.
- MAHİTAB - Yüzyüzeyiz.
- MERZUKA - Bu sevişmektir.
- MAHİTAB - Üçüncü kaşığı çıkar!
(MERZUKA üçüncü kaşığı oyuna sokar.)
Yeter!
(Kaşığı kapıp kırar.)
- MERZUKA - Yeterdir hanımım, şimdi sevenleri yüzyüze bağlayalım, araya giren üçüncüyü onlardan ayıralım.
(Kırmızı yünle iki kaşığı yüzyüze bağlar.)
- MAHİTAB - (Öbür kaşığı işaretle.)
Bu, birden fazla kişi olabilir.
- MERZUKA - Tümüne tek kaşık yeter hanımcığım, bunu bir mezarlığa gömeceksin, bu ikinizi de bir gül bahçesine.
- MAHİTAB - (Bağlı iki kaşığı yüreğine bastırır, üçüncüyü yerden alırken)

Kimseinin de günahına girmek istemiyorum ya.

(Kararır.)

(KADINLAR, kimi pencerelerde kimi kapı önlerinde.

Sokakta bir dedikodu yeli eser geçer. Masum da görünse, bu esintinin MERZUKA'dan uç verdiği anlaşılır.)

- Nurettin Bey başka havalarda.
- Araları soğumuş! Pek yazık Maytap Hatun'a.
- Olacağı buydu!
- Kim kime ayak uyduramadı acaba?
- Acıdım biçareye!
- Severdik ama kemancı Artin'i.
- Erkek milleti değil mi!
- Hazır yiyici girmiş eve.
- Hanımın dünyalığı tükenir olunca da..
- Doğru mu Merzuka, sen söyle?

MERZUKA

- Hiç bilmem ki iyi teyze!
- Sen bilmeyeceksin de kim bilecek kız?

MERZUKA

- Bilmem ne söylesem valla!
- Bütün fedakarlıklar kadından geliyordu.
- E, yaşları tutmuyordu.
- Olacağı buydu!
- Kadın malına göz koyulur mu!
- Drahomaya bakar Rum palikari, Ermeni babayiğiti.
- Muhabbet bitince yaman bitiyor hani!

MERZUKA

- (Mırıldanır)

Söylesem söz olur, söylemesem içime dert olur.

- Uyduruyorlar belki de, elin ağzı torba değil ki?
- Neyi söylesem neyi söylemesem ki?
- Hani, Marsık Merzuka, senin muhabbet büyülerin tutardı?

MERZUKA

- Sarı kaltağın soğutma büyüğü herhal üstün bastı.
- Ay, işin içinde bir de sarışın mı vardı?

MERZUKA

- E, onlarsız da olur mu?
- Vay Maytap Sultanım, şimdi sana daha bir acıdım.
- Gönül bir sırça saraydır,
kırılınca oy, kim onarır?
- Sev seni seveni, hâk ile yeksan ise de,
sevme seni sevmeyeni, Mısır'a sultan ise de!
- Eve sarhoş geliyormuş gece yarısı.
- Boyu devrilesi.

- Nur'arttin Efendiden bu beklenir miydi?
- O kendi halinde, kibar, efendi?
- Suyun çağlamazından insanın söylemezinden kork!
- Şimdi boyası açıklandı.
- Kılıç denilir mi demir maşaya
çalgıcı damat olur mu hiç paşaya?

(ARTİN dalgın girer, KADINLAR koro halinde, ama alçak sesle, bakışlarıyla söylüyorlarmış gibi.)

KADINLAR

- Gel, bunu yapma Artin'fendi
bakıra çıkarma altın adını!
(Kararır.)

MAHİTAB

- (Çırpınış içinde, boşluğa konuşur)
Bunun adı kışkıncılık mı oluyor?
Öyleyse kışkancım ben. Çok yaşayın sizler,

yaşamında hiç birşeyi kıskanmamış olanlar
varsa aranızda öyleleri
dünyanın en mutlu kişileri
sayabilirsiniz kendinizi.
Şakaya gelmez kutsal bir kavram benim için aşk.
Seven bir kadının gururuyla oynamak,
ah, bu tehlikeli, çok tehlikeli
bundan korkulmalı!
Benim şimdi kafamın içinde oluşan
düşüncelerimden korktuğum gibi.
Neydi benim durumum, neye itildim?
Muhabbet iki baştan olur,
Aşk ikili bir tutuşmadır, görkemli,
Sevda, tek yönlüyse, adı üstünde
Kapkara bir tükeniştir o,
için için yanar
melankoliye varır sonu.
Hangi sözcük kaldı? Nerdesin sevgi?
Sevgi, yitirirsem onu
yitiririm bütün umudumu.
Ve başka gizemli sözcükler
çocuk oyunlarındaki gibi?
Benimki hangisiydi?
Sorunun yanıtı ürpertiyor beni.
Tanrım, söndür kafamdaki görünçleri
sustur, beni acılar şölenine çağıran sesleri.
Yalvarırım, aklımı koru
masum canlara zararım dokunmasın.

(TULUMBACILAR, makinalarının yanında bezgin oturuyorlar. ABİDİN ayakta.)

TULUMBACILAR - Aylardır yatıyor Altı Numara
köselesi kurudu, pistonu paslı.
Adımız unutuldu Aksaray'da
Altı Numara altı paralık oldu.
Abidin, bul buna çare
biz bu mahalleyi ne zaman kurtaracağız?

ABİDİN - (dalgın)
Geçmiş yangınlar ne çabuk unutuldu?

TULUMBACILAR - (Biraz canlanırlar)
Kocamustafapaşa'da
onbeş dükkânı kurtarmıştık yarıyarıya.
Yenikapı'ya kahveye indik mi
kalabalık şöyle bir dalgalanırdı
Abidin'in tayfası deyip selam verirlerdi.
'Çocuklara birer demli çay! derdi biri.
'Sağol, efendi amca' derdik 'daha demin içtik
Kadırga'da. 'Yooo, vallahi gücenirim, ille birşey
içeceksiniz yigitlerim' 'Sağol, efendi amca!' derdik
elimiz bağrımızda.
Üç mahallede şanımız vardı.

ABİDİN - Geçmiş yangınlar ne çabuk unutuldu?

TULUMBACILAR - (Birer ikişer yekinerek)
Ne çabuk unutuldu Samatya?
Samatya'ya Samatya tulumbasından önce varmıştık.
Onlar hortum çözüp piston alıştırırken
biz alevlerle sarmaş dolaştık.

ABİDİN - Ne çabuk unutuldu Taşkasap?

TULUMBACILAR - Taşkasap yangınına yangından önce varmıştık.

ABİDİN - İftira bile etmişlerdi yangını biz çıkardık diye.

TULUMBACILAR - Sonra anlaşıldı ama mesele.

Mahalleli boynumuza sarıldı!

'Bu yangın içinize doğmuş olmalı'

Üç mahalle otuz yedi sokakta adımız vardı.

Abidin, bu böyle gitmez, aylardır yatıyor Altı Numara ne zaman göreceğiz şu hortumun şahlandığını?

ABİDİN - (gizemli)

Yakında çocuklar, birşey olacak gibi.

TULUMBACILAR - Yaaa?

ABİDİN - Dün kumkapı yokuşundan çıkarken
soluklanmak için şöyle bir an durdum da...

TULUMBACILAR - Eeeee?

ABİDİN - Baktım karşı saçaklar kıpkırmızı.
Güneş dedim, güneş çoktan batmıştı.
Gözlerimi ovuşturdum, oymalı saçaklardan
silindi o yalaz, anlaşılan ben öyle ayaküstü
bir düş bir hayal görmüşüm.

TULUMBACILAR - (Tek tek)

Hayırdır inşallah, senin sezgin yanılmaz.

Yüreğine doğmuş. Tetikte olmalı.

Bu bir uyarıdır, uyanık gezelim.

Gözlerimizi dört açalım. Tanrı göstermesin!

Kıvılcım tohumudur yangının,

ve kıvılcımın nerden ne zaman çıkacağı belli olmaz.

Ateşin hiç mi hiç sakası olmaz!

(Tulumbalarını sırtlayıp çıkarlar.)

(Işıkla zaman geçimi.)

(MAHİTAB'ın konağına boyuna kömür taşınıyor. Eşyanın üstüne kara bir tül perde inmiştir. KÖMÜRCÜ ÇIRAĞI son küfeyi getirir. MERZUKA ona yardım eder.)

MAHİTAB - Dikkat et oğlum, tahtalar kömür tozu olmasın.

KÖMÜRCÜ ÇIRAĞI-Bunlar eleme kömür, Maytap Teyze.

MAHİTAB - Mahitab abla diyecektin?

KÖMÜRCÜ ÇIRAĞI-Maytap abla!

MERZUKA - (Mırıldanır)
Kaşık büyüğü de kâr etmeyince
bizim hanıma bir haller oldu.

MAHİTAB - (Açıklayıcı)
Bilirsin, bizim bey pek titizdir.

MERZUKA - (Mırıldanır)
Zurnacı Recep ne kadar benim beyse.
Ama, abe hanımım bodrum dururken
oturma, yatak odalarına kömür doldurulur mu?

KÖMÜRCÜ ÇIRAĞI-Eleme kömür bunlar, Merzuka abla.

MERZUKA - Sus be velet! Yaz ortasında ustan Karambola gün doğdu.

MAHİTAB - Çocuğu azarlama!
Yüzün niye öyle kara senin?
(ÇIRAK, parmak ucunu ağzında ıslatır alnını çizer,
bembeyaz. MERZUKA da onu yansılar. Gülüşürler.)

MERZUKA - Benimki kömür tozu değil!

MAHİTAB - Hani kömürünü övüyordun?

KÖMÜRCÜ ÇIRAĞI-Eleme, elleme, hiç de tozu olmayacak demedik ya.

MAHİTAB - (Bambaşka bir şey düşünüyor olmalı.)
Kömürün bile tozsuzu olmuyor demek?

KÖMÜRCÜ ÇIRAĞI--(Şaşırmış)

Ne demek? En çok kömürün tozu olur.

'Tozsuz Kömür' o, dükkânda bir tabeladır.

(Çocuk son kömürleri dikkatle istif eder, biraz alaycı üfleyip tozunu siler. MAHİTAB kırmızı kadife eldivenler giyip ona yardım eder. Çocuğa balca para verir.)

MAHİTAB - İyi oku, güzel adam ol. Bana Firuz Bey amcayı çağır şimdi!

KÖMÜRCÜ ÇIRAĞI--(Sevinerek çıkarken)

Olur Maytap teyz'ablacığım.

(Okula giderken çok işittiği bir sözdür.)

Allah da sana zihin açıklığı versin!

(Çıkar, dışardan sesi)

Firuz Bey amca, Firuz Bey amca!

MAHİTAB - (Buyurgan)
Şimdi karşıma geç Merzuka! Otur şuraya!
(Kolundan tutup koltuğa oturtur. Sigara verir, yakar.)

MERZUKA - Hanımım, estağfurullah!

MAHİTAB - Ben senin hanımın değilim artık!

MERZUKA - Kovuyor musun?

MAHİTAB - Burası ev olmaktan çıkıyor Merzuka.

MERZUKA - Ben şimdi nereye gideceğim?

MAHİTAB - Zurnacı bir Recebin verdi ya senin?

MERZUKA - Konaklardan sonra.

MAHİTAB - İki gönül bir olunca Merzuka, iki gönül bir olunca.
(FİRUZ BEY görünür.)

FİRUZ BEY - Beni çağırtmışsınız, Mahitab kızım?

- MAHİTAB - Siz şöyle bekler misiniz Firuz Bey amca.
(Merzuka'ya)
Şu evde gönlünün çektiğini al götür kızım.
- MERZUKA - İzin ver yanında kalayım, yeminle bu evden hiçbir şey..
- MAHİTAB - Sana bir şey çaldın diyen var mı, kızım?
- MERZUKA - Yeminle, bundan sonra hiç birşey!
- FİRUZ BEY - Ben, birşey söyleyebilir miyim?
(MAHİTAB, bir el işaretiyle onu yerine oturtur.)
- MAHİTAB - Güle güle, Merzuka!
- MERZUKA - Hakkını helal et hanımcığim.
- MAHİTAB - Benim hakkım sana geçmedi ki, seninki bana..
- MERZUKA - Helal olsun! Recebe, yeniden zurnacı Recebe!
(MAHİTAB'ın eline avucuna sıkıştırdığı, omuzuna yüklediği bir bohçayla MERZUKA çıkar.)
- FİRUZ BEY - Bir şey de ben söyleyebilir miyim?
- MAHİTAB - Söyle ihtiyar!
- FİRUZ BEY - (Bu sözü sanki ilk kez işitmiştir.)
Vazgeçtim! O deminki durumu..
(MAHİTAB büyütecini eline tutuşturur.)
İşinize yaradı mı bari?
- MAHİTAB - Gerçekleri büyülttü, gözümü açtı.
- FİRUZ BEY - Bunu iade etmek için mi beni çağırdınız?
- MAHİTAB - (Mektup tomarını ona verir.)
Siz bir yazarsınız.
- FİRUZ BEY - Estagfurullah!
- MAHİTAB - Bir aşkın gerçek hikâyesini en iyi siz yazarsınız.
- FİRUZ BEY - Ben, ben neyi yazacakmışım?

MAHİTAB -- Her şey sizin başınızın altından çıktı zaten.
Ama size gücenik değilim.

FİRUZ BEY -- Hiçbir şey anlamıyorum. Üzülecek bir şey mi geçti
aranızda? Artin bey oğlum nerede? Hem bu ne kömür?

MAHİTAB -- Nerdeyse gelir, çok kıskanç oldu son günlerde.

FİRUZ BEY -- Tövbe, hiç anlamıyorum, hiç anlamıyorum, kızım.

MAHİTAB -- Anlayacaksınız Firuz Bey amca. İyi akşamlar, güle güle!
(FİRUZ BEY, elinde mektup tomarı, şaşkın çıkar.

MAHİTAB, annesinden kalan al giysilerine bürünür.

Elinde gümüş ayna, kendini seyreder. İlk sahnesindeki
gibi.)

Ne güzeldi annem,

Çerkez belli

gümüş kemerli,

saçları topuklarına inerdi.

(Kapının zili çalar. ARTİN'i sevinçle karşılar. ARTİN
yine içkili. Önce kendi havasında, sonra ayar.)

Sevgilim!

ARTİN -- Ne çok kömür, ne çok kömür yığmışsın eve, Mahitab?

MAHİTAB -- Bolca da gaz!

ARTİN -- Mevsim yaz?

MAHİTAB -- Önümüz güz!

ARTİN -- Ama ne çok kömür, bütün mahalleye yetecek kadar.

MAHİTAB -- Bütün Aksaraya!

ARTİN -- Ah, neden ama..

MAHİTAB -- (Aşağı inerken)
Üşürüm üşürüm aşksız!

ARTİN -- Kapıyı neden kilitliyorsun?

MAHİTAB - (Aşağıdan)
Hırsızlar, Artin, hırsızlar!

ARTİN - Ver şu anahtarı.
(Bir nesnenin suya düşme sesi.)
Niye, niye kuyuya attın?

MAHİTAB - Kimse çıkaramaz ordan!

ARTİN - Deli misin, evden nasıl çıkacağız?

MAHİTAB - Çıkmak artık gereksiz!

ARTİN - Niye çekiyorsun perdeleri?

MAHİTAB - Kem gözler bize değmesin.

ARTİN - Gözlerinde garip bir pırıltı var?

MAHİTAB - Sonrasız aşkımızın son kıvılcımları.

ARTİN - Neden hep aşktan ateşten söz ediyorsun?

MAHİTAB - Bana en ateşli aşk mektuplarını yazan sen değil miydin?

ARTİN - Ben, bendim. (Mırıldanır) Ah, Firuz Bey amca!

MAHİTAB - Mektuplarındaki sözlere inanmak isterim.

ARTİN - (İyice tedirgin)
İnan, inan sevgilim!

MAHİTAB - (sevinçli)
Bana yeniden sevgilim dedin.

ARTİN - Sevgilim!

MAHİTAB - (Eski bir dizeyi anımsatır.)
Benim için aşk oduna yanar mısın?

ARTİN - (Oyunu sürdürür.)
Yanarım, sevgilim.

MAHİTAB - (Mutlu)
Öyleyse yanalım, sevgilim!

(Gazlı kömürleri tutuşturur. Kara tül perdenin arkasından verilen ışıkla gittikçe büyüyen yangın etkisi.)

ARTİN - Üfle şunu! Çıldırдың mı sen?

MAHİTAB - Aşkın bir adı çılgınlık, Artin!

ARTİN - Ateş!

MAHİTAB - Simgesidir aşkın.

ARTİN - Ateş!

MAHİTAB - Tüm günahlardan arıtır bizi.

ARTİN - Ev yanacak, bütün sokak.

MAHİTAB - Bütün mahalle, Artin.

ARTİN - Bütün Aksaray.

MAHİTAB - Aşkımız Aksarayın en büyük yangını.

(MAHİTAB'ın son görüntüsü, al giysileri içinde kendi de bir yalaz gibi.)

(KADINLAR, tek tek pencerelerde, kimi sokakta.

Aralarında üç beş erkek de var, eve dönmüş kocalar evde olan yaşlılar. Birer ikişer yangını görürler.)

KADINLAR - (Tek tek ve kimi zaman koro halinde)

- Eski konak yanıyor!

- Maytap Sultan'la Artin'in evi!

- Dedimdi ben bir şeyler olacağını!

- Yetişin, su getirin!

- Yangın!

- Yalazlar yelde savruluyor!

- Ateş bacayı sardı!

- Kapısı kilitli hatunun, kendi içerde!

- Gördüm, demin Artin efendi de eve girdi!
- Yardıma koşun komşular! Eski konak yanıyor!
- Bir merdiven getirin! Pencereye erişelim!
- Yetiş Yakup!
- Kovaları doldur Ali!
- Çabuk ol, kız!
- Tulumbacı koğuşuna haber uçurun!
- Abidin tayfasına!
- Ay, yüreğime inecek! Anamı gördün mü?
- O da seni arıyordu!

(Seslerin tınısı değişir.)

- Alev bizim saçakları da yalıyor!
- Yanıyoruz komşular!
- Mahalleye ayağı uğursuz geldi Maytap Sultan'ın!
- Nerde kaldın be Ali?
- Gel gülü, gülü, gülü, gülü, gülü!

Geh bili, bili, bili, bili!

- Kız şimdi hindilerin tavukların sırası mı?
- Onları de can değil mi?
- Ay bu aksak akıllı kız deli edecek beni!
- Ateş evden eve sıçrıyor!
- Sıradan yanıyoruz, komşular!
- Evler boşaltılsın, herkes canını malını kurtarsın!
- Tulumbacılar nerde kaldı?

BEKÇİ

- (Sopasıyla yere güm güm vurur.)

Yangın vaaaaar! Yangın! Yangılllllllllllll vaaaaar!

SAKIZ ÇİĞNİYEN KIZ-Nerede, bekçi baba?

BEKÇİ

- Ananın örekesine!

(Kız kaçar, o sürdürür.)

Yangın vaaaaaar, yangın!

Aksarayda, 'Eski Saraylı' sokağında.

Yangın vaaaaaar, yangın!

(Sokağa perde iner. Sementin bir başka yeri. TULUMBACILAR sandığı hazırlıyorlar. Bütün bu süre, arka alandan, yalnız üç hecelik 'yangın var' ünlemi, kadın-erkek sesleriyle inişli çıkışlı bir ezgiyle işitilir. Sesler önce kısık.)

- Yangın!

(Araya BEKÇİ'nin sopa

Yangın, yangın

vuruşları, düdük sesleri

Var! Yan-gın

girer.)

Yan-gıııııın var! Yan-gın!

Vaaaar! Yangın!

.....

ABİDİN

- Haydin, Abidin'in tayfası, gün bugündür!

TULUMBACILAR - Analarımız bizi bugün için doğurdu!

BEKÇİNİN SESİ- Eski Saraylı sokağında.

TULUMBACILAR - Bizim mahalle!

- Bizim sokak be!

- Ne duruyoruz?

- Yandı mı yanar hani!

- Gerçeğe çıktı Abidin'in düşü!

- Kimseye kaptırmayalım bu ateşi!

ABİDİN - Abidin'in tayfası, Altı Numara, hazır ol!
Hepimiz görev başına! Sandık omuza! Koşarlı ayak!
Yallah!

TULUMBACILAR - Yallah!

ABİDİN - Haydin bre, Abidin tayfası,
Kumkapı'nın medarı iftiharı,
Kadırga'nın şanı,
Kocamusta'paşanın parmakla sayılısı,
Abidin'in tayfası
geliyor Altı Numara.

TULUMBACILAR - (Ünlü yangın türküsünü coşkuyla söylerler)

'Yangın olur biz yangına gideriz!
Yangın olur biz yangına gideriz!
Düz yollarda keklik gibi sekeriz
Yokuşlarda şahin gibi uçarız.

Sandık, sandıklar içinde çok şanıamız var
Hazreti Mevla'ya yalvarmamız var.

Kumkapıdan kalktık, Tanrım, selamet
Aksaray'a vardık koptu kıyamet
Abidin'im sandık sana emanet!

Sandık, sandıklar içinde çok şanıamız var
Hazreti Mevla'ya yalvarmamız var!*

(Bir süre sahne üstünde koşu halinde)

(Yine sokak. Mahalleli evlerinden birşeyler
kurtarmaya çalışıyor. Daha önce dıştan gördüğümüz evler
şimdi içini açıyor. Eşyalar konuşuyor. Yoksul bir
sokağın kültürü, iç zenginliği dışa vuruluyor. Bu
sahnede güldürücü hiç bir öge olamaz. Ölümüne yakın bir
acı yaşanıyor. Yine de dilini tutamayanlar var.)

- Kız ne bu halin, yangından mal kaçırır gibi?

- Gibi ya, gibi!

(Yangından kaçırılanların bir bölümü.)

+ (Bir nine, elinde kollarında kireç beyazı tenekeler içinde sardunya, fesleğen, küpe çiçeği - ince bir çubuğa geçirilmiş yumurta kabuğuyla. Bu şaşkınlık, telaştan çok bir seçimdir.

+ Genç bir kadın, hamur tahtası oklava, öbür kolunda çocuk beşiği. Yumurcak ablasının sırtında.

+ Bir erkek, sırtına yatak yorganı vurmuş.

+ Karısı, tencereleri, ibrik, bakır mangalı aşırıyor.

+ Genç kızlar, ellerinde çeyiz bohçaları, bohçanın biri düşer, açılır: Güzelim antika yağlılar, beyaz işler, tığ örgüleri yerde.

+ Başka bir hanım, udunu kapmış, öbür elinde kolunun altında fanuslu gaz lambaları.

+ Bu arada Firuz Bey, elinde kitap dolu bir zembil, onlar da dökülür, öbür elinde kolunda gömlekleri, fanilaları, bir lamba da.

+ Hem de Merzuka, o herkese yardım ediyor. Yangından kaçırarak pek birşeyi yok.

+ Bir orta yaşlı erkeğin elinde kanarya kafesi, öbür kolunun altında kilimler, battaniyeler.

+ Bir oğlan, boynundaki ipile bir keçiye çekiyor.

+ Gençten bir erkek, bir kolunun altında kanun, öbür elinde kolunda birkaç kitap, giysi.

+ Bir kadın, hamur teknesi bir kolunun altında öbüründe, sinek telli yemek dolabı.)

(TULUMBACILAR girer, perişan haldeler ve aralarında ABİDİN yok. Tulumba tütmetedir, onu söndürmeye çalışırlar.)

TULUMBACILAR - Biz yangına yetişmeden
yangın bize yetişti.
Bir kızıl ejder ki
çöktü oturdu, kasıp kavurdu
yedi mahallesiyle Aksaray'ı.

DİKRAN - Abidin'i de üste verdik!
(Hepsi keçe külahlarını çıkarırlar.)

ABLASIGÜZEL - Ölümü hiçe sayıp
Eski Konağın böğünde açılan bir gedikten
semender misali ateşin içine daldığını gördük.

SEYREKBASAN - Ve bu onu son görüşümüz oldu.
(ABİDİN, ARTİN'i yarı sırtlamış yarı sürüklüyor
çıkagelir. İkisi de çeşmenin başına yığılır.
TULUMBACILAR gözlerine inanamazlar.)

TULUMBACILAR - Yaşıyor! Yaşasın! Ve kurtarmış Artin'i!
(İkisinin de yüzlerine su çalarlar. Bir süre sonra
ARTİN de kendine gelir. ABİDİN ile uzun uzun bakışırlar.
Dizlerinin üstünde güçlkle doğurulup kucaklaşırlar,
yeniden yığılırlar. Arkadaşları da onlara sarılır, acı
ve sevinç iç içe.)
Bir eski İstanbul hikâyesi
bu yangını biz bile
söndüremedikti.

- Tiyatronun YANGIN PERDESİ iner -